Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען

הײנט 8 זײטען.

נײער פאלקסבלאט

אונפארטײאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צײטונג

Nr. 6	Łódź, Wtorek 7 stycznia 1930	אכטער יאהרגאנג	לאדז דינסטאג, ז׳ טבת תר״צ	№ 6

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

9. לאנדעס=צוזאמענפאהר פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

װארשא, 6. (יט״א).

די 3=טע זיצונג

האט זיך אנגעהױבען מיט א רעפעראט פון לעװיטע, װעלכער האט געדױערט צװײ שעה. ער האט ארומגערעדט א רײהע פראגראם־פראגען. בעזונדערס האט ער זיך אפגעשטעלט אויף דער פראגע פון אוניפיקאציע, װאס דארף אדורכגעפיהרט װערען אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פון גאנץ פוילען. װײטער װײזט אן דער רעפערענט אז מ׳טאר נישט פיהרען ד יגלות־ארבײט אויפ׳ן חשבון פון דער ציוניסטישער ארבײט. דאס פראגראם פון דער פאליטישער לאנדס־טעטיגקײט דארף בעשטעהן און װערען דורך דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און נישט דורך אײנצעלנע פערזאנען. מ׳דארף א סוף מאכען צו די אינערליכע ריסענישען צװישען די פראקציעס אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, די פראקציע פונ׳ם רעדנער װעט שטימען פאר צוטרוי דער ציוניסטישער װעלט־עקזעקוטיװע.

בעת ה׳ לעװיטע האט גערעדט װעגען דער גלית־פאליטיק האבען זיך געהערט שארפע צװישענרופען פון גרינבוימס אנהענגער, אז די קאלא־טעטיגקײט האט נישט געשטערט דער רײן־ציוניסטישער ארבײט.

אויף דער

4=טע זיצונג

האבען זיך אנגעהױבען די װיכוחים. דער ערשטער האט גערעדט דר. גאטליב, ער האט זיך אפגעשטעלט אויף דער װיכטיגקײט פון צוזאמענארבײט מיט די אמעריקאנער יודען פאר א״י. אויך דער רעדנער טרעט ארױס פאר דער אוניפיקאציע פון דער ארגאניזאציע. ס׳מוז שױן אמאל אויפהערען די צושפליטערטקײט און אײנענטליך — זאגט דער רעדנער — זענען דאך נישטא קײן מניעות דערצו. ער טרעט ארױס געגען א שדריקען אומצוטרוי דער װעלט־עקזעקוטיװע שױן אפילו דערפאר, װײל ס׳איז נישטא קײן בעסערע אנפיהרערשאפט. דאגעגען האלט דער רעדנער, אז מ׳דארף פערשטארקען די א״י־עקזעקוטיװע אויב צוליב דעם זאל זיך ארױסװײזען פאר נויטיג, אפילו ארײנפיהרען קײן א״י ענערגישע טוער פון פוילען.

רעפ. ר״ר ראזענבלאט (לאדז) שטעלט זיך אפ אויף דער װיכטיגקײט פון דער אוניפיקאציע. די איצטיגע לאגע אין דער ארגאניזאציע איז אונגארמאל, די „אונאפהענגיגע״ מוזען זיך ליקװידירען. ס׳מוז געמאכט װערען א סוף צו די אינערליכע רײבונגען,

און רײסערײען און ס׳מוז אויסגעבויט װערען א שטארקע ארגאניזאציע.

אין נאמען פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיװע אין מזרח־גאליציען בעקומט א װארט דר. שמאראק (לעמבערג) ער ערקלערט אז ער און דר. לאנדא האבען נישט געהאט בדעה זיך צו בעטײליגען אין די װיכוחים, אבער ער מוז לײדער עס טון. נאך 12 יאהר געמײנזאמער ארבײט אין אײן מלוכה, איז װעגען די אלגעמײנע פראגע װעגען אוניפיקאציע פון דער ארגאניזאציע. זײן ארגאניזאציע האט א פאזיטיװע שטעלונג צו דער אוניפיקאציע און אויב דאס איז ביז איצט נישט געשעהען איז עס נישט זײן שולד. גאנץ מזרח־ און מערב־גאליציען איז געגען דער טאקטיק פון רעפ. גרינבוים. דאס איז נישט קײן פערזענליכע געגנערשאפט און נישט קײן פראגראמאטישע מײנונגס־פערשידענהײטען, נאר נײער טאקטישע. זײ זענען אבער נישט װעניגער װיכטיג, װי די פראגראמאטישע. גרינבוים װיל האבען די העגעמאניע מיט׳ן כח פון די נאצ. מינדערהײטען, אבער פאקטיש זענען מיר איצט װײטער פון די נאציאנאלע דערגרײכונגען װי אין יאהר 1919.

סענאטאר קערנער גרײפט אן שטארק דעם צ. ק., ער האלט, אז אין צ. ק. האבען זיך ארײנגעכאפט מענשען־קאריערסטען. זײער פאליטיקערײ האט דערפיהרט די ציוניסטישע ארגאניזאציע צו די מפלות, װעלכע זי האט לעצטענס געליטען בעת די שטאט־ראט װאהלען. דער רעדנער טרעט שארף ארױס געגען דער אוגארא־ריכטונג אין דער לאנדעס־פאליטיק, װעלכע ס׳װילען אדורכפיהרען די גאליציאנער.

אין זאל הערשט א טומעל און פראטעסטען מצד דעם רעדנערס געגנער.

ה׳ פארלישעװסקי גיט אפ א בעריכט פון קרן היסוד. פון 1 אפריל 1927 ביז׳ן 30 סעפטעמבער 1929 זענען אײנגעפלאסען 22142 דעקלאראציעס אויף 2.661,914 זל. פון דעם איז אײנגעפלאסען אין מזומן 2.138.473 זל.

ס׳װערען אויסגעװעהלט 4 גענעראל־רעדנער צו אײנעם פון אלע פראקציעס און די װיכוחים װערען געשלאסען.

ג. סען. ד״ר רינגעל גיט אפ אנ׳ערקלערונג אז ד״ה שמאראק האט געקענט רעדען נאר אין נאמען פון דער מעהרהײט װעלכע איז רעפרעזענטירט אין דער עקזעקוטיװע פון מזרח־גאליציען. אויפ׳ן צוזאמענפאהר פון די מזרח־גאליציאנער ציוניסטען, װאס איז פארגעקומען אין סטרי האט די אפאזיציע געהאט א דריטעל דעלעגאטען. און אט די דאזיגע אפאזיציע איז נישט מסכים מיט דער עקזעקוטיװע, זי פערלאנגט דורכאויס, די אוניפיקאציע, װעלכע זאל פיהרען צו אנ׳אינערליכער קאנסטיטוציע פון דער ארגאניזאציע אין גאנצען לאנד.

ס׳װערט ערקלערט א הפסקה אויף 1 שעה צײט. דערװײל נעהט

די ארבײט אין די קאמיסיעס.

די זיצונג װעט װאהרשײנליך דױערען א גאנצע נאכט. די װאהלען פון צ. ק. װעלען װאהרשײנליך פארקומען ערשט פארטאג.

בעגאנגען זעלבסטמארד אין טאג פון זײן חתונה

װארשא, 6. (טעלעפאניש) אויף דאברא 34 האט זיך אין זײן װאוינונג דערשאסען דער 24-יאהריגער יאן קאצפשיק. די אויסגערופענע פאטאגאװע האט פעסטגעשטעלט דעם טויט, װאס איז געקומען פון א שאס אין הארץ. װי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, איז דא פארגעקומען א טראגעדיע.

נעכטען האט קאצפשיק געזאלט חתונה־האבען, זײנע עלטערן זענען אבער געװעזען געגען דעם שידוך, װײל זײ איז גישט געפעלען געװארען די כלה.

נישט װעלענדיג האנדלען געגען דעם װילען פון זײנע עלטערן, און נישט האבענדיג קײן כח אװעקצװארפען די כלה, האט ער בעשלאסען זיך צו נעמען דאס לעבען און האט דעם בעשלוס אויסגעפיהרט אינ׳ם טאג װען ס׳איז געװען בעשטימט די חתונה.

בעת א שטרײק אויפגעריסען מיט באמבעס 30 טראמװאי־װאגאנען

ניו־אָרלעאן, 6. (ספ. טעל.) דא איז ארעסטירט געװארען א יונגערמאן מיט דעם נאמען װינצענט װינעראַ, װעלכער װערט בעשולדיגט אז בעת דעם טראמװאי־שטרײק אין יולי פ.י. האט ער געװארפען כסדר באמבעס אויף די טראמװאיען און אויפגעריסען דרײסיג װאגאנען.

דער פאליצײ איז געגעבען געװארען א פעראָרדנונג אז מ׳זאל פאר יעדען פרײז כאפען דעם באמבען־װארפער און יעצן נויטיג אפילו צו הערשיסען יעדען פערדעכטיגען. איצט װערט געפיהרט אנ׳אויספארשונג, צי װינעראַ איז טאקע דער אמת׳ער שולדיגער.

זיג פון די פוילישע ליסטעס בײ די װאהלען אין פאמערן

בידגאשטש, 6 (טעלעפאניש). אין פאמערן זענען פארגעקומען װאהלען צו די קאמונאלע זעלבסטפערװאלטונגען. פון די ביז איצטיגע רעזולטאטען, װאס זענען בעקאנט פון 15 קרײזען זענען געװעהלט געװארען 430 אויף די פוילישע און 35 אויף די דײטשע ליסטעס.

פון די 430 פוילישע מאנדאטען זענען אויף די רעגירונגס־ליסטעס געפאלען 120 מאנדאטען

Dr. med. ALBERT GOTLIEB

Piotrkowska 26, tel. 177-50.

אקושער און ספעציאליסט פון פרויען־קראנקהײטען.

נעהמט אן אין דערהײם פון 3—6 אװענד און אין לעטשניצע „Vita" פיעטריק. 45 פון 12—1 מיטאג און פון 6½—8 אװענד.

אחרי מחלה קצרה וכבדה שבקה חיים לכל חי בשנת השבעים לימי חייה האשה החשובה והכבודה, בעלת צדקה וחסד, עדינת הרוח, אם ליתומים מרת

נ.ע. הנדה אשת ר׳ יעקב בנימין הכהן נ״י כהנסון

בת הרב הגאון שלשלת היוחסין מוה״ר יצחק יחיאל דווידזון זצ״ל אב״ד דק״ק קורניץ

הלויתה למנוחת עולמים תהי׳ היום, יום ג׳, ז׳ טבת תר״צ, בשעה 1 בצהרים מבית האבל נובו-צגלנינה 14.

השרויים בצער עמוק

בעלה, בניה, בנותיה, אחיה, חתניה, כלותיה ונכדיה.

אויפגעריסן א שפירט־פאבריק אין רהיין־געביט

פיר ארבייטער שווער פערוואונדעט

בערלין, 6. (ספ. טעל.) אין די גרויסע ספיריטוס־אנשטאלטען „פריק צעדרשאף" אין קעהל (רהיין־געביט) איז היינט בייגאכט פארגעקומען א גרויסער אויפרייס. די אינערליכע איינארדנונג פון דער פאבריק איז פולשטענדיג צושטערט געווארען. דער דאך האט זיך איינגעבראכען און איינגעפאלען. 4 ארבייטער זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

צום גליק זענען צוליב חנא מעהר קיין מענשען אין דער פאבריק ג,שט געווען.

די פייערלעשער און די רעטונגס־טיילען פון פראנצויזישען אקופאציע־מיליטער האבן איינגע־לאשען די שרפה.

גרויסער מאנארכיסטישער פראצעס

זיך אנגעהויבען אין לענינגראד

בערלין, 6 (ס. טעל.) היינט הויבט זיך אן אין לענינגראד דער פראצעס געגען 14 מא־נארכיסטען, אין גרעסטען טייל געוועזענע אפיצי־רען פון דער געוועזענער רוסישער ארמעי און פלאט. זיי ווערען בעשולדיגט אין דעם, אז זיי האבען געבילדעט א קאנטררעוואלוציאנערע אר־גאניזאציע, וועלכע האט זיך געשטעלט דעם ציל אראפצווארפען די סאוויעטישע ארדנונג. די מיטגלידער פון דער ארגאניזאציע זאלען האבען פערבינדונגען מיט די רוסישע עמיגראנטישע קרייזען אין פוילען, בערלין און דאנציג, צווישען אנדערע מיט'ן בעוואוסטען גענעראל גלעזענאפ, וועלכער איז נישט לאנג ארויסגעשיקט געווארען פון דאנציג.

ארעסטען צווישען קאמוניסטען אין בערלין

בערלין, 6 (ספ. טעל.) די בערלינער פאליציי האט ארורכגעפיהרט א רייה רעוויזיעס אין קאמו־ניסטישע לאקאלען. ס'זענען ארעסטירט געווארען 38 פערזאן און ס'איז קאנפיסקירט געווארען פיל קאמוניסטישע ליטעראטור.

60 הייזער צושטערט פון א וואסער־שטראם

ריגא, 6 (ספ. טעל.) פון מאסקווע ווערט מיטגעטיילט, אז אין מאשקענט האט געפלאצט די וואסער־דאמבע ביי דער הארטיגער עלעקטראיזאציע ס'האט זיך געשאפען אנ'עפענונג פון 10 מעטער ברייט. אין פערלויף פון עטליכע מינוט זענען צו־שטערט געווארען 60 הייזער.

א טייל פון די איינוואוינער איז אומגעקומען אין דער פערפלייצונג.

שיף־קאטאסטראפע

פאריז, 6 (ספ. טעל.) די פראנצויזישע קרייצער־שיף ערגאר קווין איז אויפ'ן וועג פון אלזשיר קיין קאסאבלאנקא, בעת א שטורם ארויפגעשליי־דערט געווארען אויף א זאמד־פלאכקייט ביים אינ־זעל האפיפאב. קיין מענשען־קרבנות זענען נישט געווען. פון טולאן, אלזשיר און אראן זענען ארויס־געפאהרען עטליכע שיפען, כדי צו ערטיילען הילף.

א פוילישע אמבאסאדע אין טערקיי

ווארשא, 6. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). די פוילישע געזאנדשאפט אין טערקיי און די טערקישע אין ווארשא זאלען דער־הויבען ווערען צום ראנג פון אמבאסאדעס.

די פוילישע אמבאסאדע אין טערקיי וועט זיין די זעקסטע אין דער רייה אמבאסאדעס פון דער פוילישער מלוכה. אלס אמבאסאדאר קיין טערקיי זאל בעשטימט ווערען דעפ. אלשאווסקי.

נצחון פון קעניג איבן סאוד

ירושלים, 6 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דער קאמף צווישען קעניג איבן סאוד מיט די אויפ־שטענדיגע, וועלכע האבען זיך גרופירט ארום פייזאל דאמיש, האט זיך געענדיגט מיט א נצחון פון איבן סאוד'ן. פייזאל איז אנטלאפן און ווערט פערפאלגט.

די ארבייטסלאזיגקייט אין ארץ־ישראל

לאנדאן, 6 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דער קאלאניאל־אמט האט פערעפענטליכט אבעריכט וועגען דער ארבייטסלאזיגקייט אין ארץ־ישראל. לויט'ן בעריכט איז די ארבייטסלאזיגקייט געפאלען. אין אקטאבער זענען געווען ארבייטסלאזע: יודען 600 אין ארא־בער 1600, בעת אין סעפטעמבער איז די צאהל געווען: יודען 900, אראבער 2000.

גאלגען־הומאר

פון א זעלבסטמערדער

פאריז, 6 (ספ. טעל.) אין ניצא, אין איי־נער פון די דארטיגע באד־אנשטאלטען, איז בע־גאנגען זעלבסטמארד א געוויסער רוס, א לופט־פליהער פאפאוו.

אין זיין טעסטאמענט האט דער זעלבסטמער־דער פערשריבען 100 פראנק דעם אגענט פון דער פאליציי, וועלכער וועט צונעמען אראפנעמען דעם פראַ־טאקאל פון זיין טויט.

דעם דירעקטאר פון דעם באד־אנשטאלט האט ער אפגעשריבען זיין ראזיר־מעסער און גראטולירט איהם גלייכצייטיג מיט דער רעקלאמע, וועלכע ער מאכט איהם מיט'ן זעלבסטמארד.

מורא'דיגער שטורעם אויפ'ן ווייסען ים

בערלין, 6 (ספ. טעל.) ווי מען טיילט מיט פון מאסקווע הערשט אויפ'ן ווייסען ים שוין פון עטליכע טעג א שרעקליכער שטורעם. גוואל־דיגע כוואליעס וואשען אן אויף די ברעגעס גאנצע בערג אייז, וועלכע בילדען א בערג־קייט אין דער הויך פון עטליכע הונדערט מעטער.

די גרויסע סאוויעטישע פישער־שיף „נאוואיא זעמליא" צוזאמען מיט דער גאנצער מאנשאפט פון 30 פערזאן איז אינגאנצען צושמעטערט געווארען דורך די אייז בערג. צו הילף איז ארויפגעשיקט געווארען דער אייז ברעכער „רוסלאן", ער האט אבער נישט געקענט העלפען די אומגליקליכע פישער און איז אליין קוים ארויס פון די צובו־שעוועטע כוואליעס.

א צוג ארויף אויף אנ'אויטא

אנטווערפען, 6 (ספ. טעל.) א צוג האט זיך צוזאמענגעשטויסען אויף דעם באהן־וועג מיט אנ'אויטא טראקטאר, וועלכער איז געשטאנען אין פלאמען. צוויי מענשען זענען גע'הרג'עט געווארען.

די פאפוגייען־קראנקהייט אין טשעכאסלאוואקיע

פראג, 6 (כפ. טעל.) די פאפוגייען־קראנקהייט איז פעסטגעשטעלט געווארען אויך אין פראג, וואו ס'זענען שוין געווען 4 פאלען. א פאר־פאלק איז אפגעפיהרט געווארען אין שטעטישען שפיטאל פאר אנשטעקענדע קראנקע. אויך אין דער אפטיילונג פאר אנשטעקענדע קראנקע אין ווינבערגער שפי־טאל זענען אפגעפיהרט געווארען 2 קראנקע, וואס זענען לויט אלע סימנים קראנק געווארען אויף דער פאפוגייען־קראנקהייט. די באקטעריאלאגישע אונ־טערזוכונג אין ערשטען פאל האט אויך זיכער פעסט־געשטעלט די קראנקהייט. זייער צושטאנד האט זיך אין פערלויף פון טאג פערערגערט.

„מיס פאלאניא" חתונה געהאט

ווארשא, 5. (ספ. טעל.) אין קאשטשאל פון הייליגען יאן איז נעכטען פארגעקומען די חתונה פון דער „מיס פאלאניא" פרל. וולאדיסלאווא קאסטשאק מיט אדוואקאט לעאן שליווינסקי. צו דער חופה האט די כלה, מיס פאלאניא, בעקומען פון אלע עקען פון לאנד גליקוואונש־טעלעגראמען.

אנ'איינפאל פון א פויער

אפגענארט די באנדיטען, וועלכע זענען איהם בעפאלען

ווארשא, 6 (ספ. טעל.) אויף דעם איינ־וואוינער פון דארף אקוניעוו (אונטער ווארשא), אנטאני ארלאווסקי זענען אנגעפאלען צוויי פער־מאסקירטע באנדיטען בעוואפענט מיט רעוואלווע־רען, וועלכע האבען ביי איהם צוגערויבט 200 זל. נאכדעם האבען די באנדיטען געוואלט ארלאווסקין אויפהענגען. ארלאווסקי האט אנגעהויבען בעטען מען זאל איהם שענקען דאס לעבען, דערפאר האט ער צוגעזאגט אפצוגעבען די באנדיטען זיין גאנצען אפגעשפארטען מזומן, וועלכעס זאל זיך האבען געפינען בעהאלטען אויפ'ן בוידעם.

די באנדיטען האבען איהם געגלויבט און געגאנגען מיט איהם קיין אקוניעוו. ווען מען איז צוגעקומען צום דארף האט ארלאווסקי אנגעהויבען רופען נאך הילף. עס זענען אנגעלאפען פויערים און דיביידע באנדיטען געכאפט.

די באנדיטען, ברידער סטעפאן און וולאדי־סלאוו גאשטיאלאווסקי זענען איינוואוינער פונ'ם דערנעבענדיגען דארף.

מען האט זיי אריינגעזעצט אין טורמע.

פערגוואלטיגט און ערמארדעט

דאנציג, 6 (ספ. טעל.) דער קרימינאל־פאליציי אין דאנציג האט זיך איינגעגעבען צו ארעסטירען דעם מערדער פון דער 26־יעהריגער עריקע פ., וועלכע ער האט פאר'ן ערמארדען אויך פערגוואלטיגט. דער מערדער און פערגוואלטיגער הייסט יאהאנעס משישקע.

גרויסע שרפה אין א פאבריק פון קאפלעס

קראקא, 6 (טעלעפאניש). אין דער קאפ־לעס פאבריק פון רזעפאפארט און קאדען אין קרע־שאוויק האט אויסגעבראכען א שרפה, וועלכע האט אין איין רגע ארומגעכאפט דעם גאנצען בנין.

פון קראקא האט מען ארויסגערופען פייער־לעשער, וועלכע עס האט זיך איינגעגעבען אפצו־ראטעווען די מאשינען האלע און דעם האלץ־לאגער.

דער היזק בעטרעפט מעהר ווי 100.000 זל. די שרפה איז ענטשטאנען צוליב א פעהלער אין אויווען, וואו מען ברענט אויס די קאפלעס.

דער קאנפליקט צווישען דער היימווער און לאנד־בונד אין עסטרייך

וויען, 6. (ספ. טעל.) די פאליטישע סענסא־ציע פון טאג איז דער קאנפליקט, וואס איז אויס־געבראכען צווישען דער היימווער מיט דעם לאנד־בונד (ארגאניזאציע פון פויערים־פערבאנד). דער קאנפליקט האט זיך אנגעהויבען מיט'ן אויסשלי־סען דעם פיהרער פון לאנדבונד מיניסטער שימי. ס'האט זיך געהאנדלט אין אנהויב, אז דער קאנפליקט וועט באלד ערלעדיגט ווערען, דערווייל איז אויף דער לעצטער זיצונג פון דער הויפט־פערוואלטונג פון לאנדבונד אנגענומען געווארען א שארפע רע־זאלוציע געגען די פאליטישע מעטאדען פון היימ־ווער, וועלכע ווערען בעצייכענט אלס נישט־לעגאלע. בכלל זאגט זיך די רעזאלוציע ארויס געגען פאשיזם און באלשעוויזם.

ס'איז בעשלאסען געווארען אויסצוטיילען א קאמיסיע פון 6 פערזאן, וועלכע דארף אויספאר־שען די פארווארפען, וואס ווערען געמאכט געגען די פיהרער פון דער היימווער בפרט געגען מאיאר פאפסט. די סאציאליסטישע פרעסע האלט, אז די גאנצע אפערע קען ברענגען צו דעם, אז די איצטיגע פארלאמענט־מעהרהייט זאל זיך א וואק־קעלטען, בפרט ווייל דער לאנדבונד האט זיך גאנץ קאטעגאריש ארויסגעזאגט פאר שאפען געגען דער היימווער און אנגעגריפען אויך געגען גלה זייפעל, וועלכער שטיצט די היימווער.

אין די פאליטישע קרייזען האלט מען, אז דער גאנצער קאנפליקט איז ענטשטאנען ארום דער פראגע פון אנשלוס צו דייטשלאנד. די אנהענגער פון אנשלוס בעמיהען זיך צו קאמפראמיטירען די היימווער ווייל זי האט זיך ארויסגעזאגט געגען אנ־שלוס. דערפאר פיהרט זיך די קאמפאניע, וועלכע צילט אויך און גלה זייפעל.

ווי בעקאנט איז גלה זייפעל אנ'אנהענגער פון אנשלוס, אבער ביי געוויסע בעדינגונגען, אייב דער „אנשלוס" זאל געשעהען זאל עסטרייך בליי־בען אויף פעדעראטיווע יסודות אלס טייל פון דייטשלאנד. האגעגען איז מען אין בערלין דערצו נישט מסכים.

גרויסע שרפה אין א ניו־יארקער האטעל

ניו־יארק, 6 (ספ. טעל.) אין האטעל דזשערי איז אויסגעבראכען א שרפה, וואס איז ארויסגערופען געווארען דורך א גאז־אויפרייס אין קעלער פונ'ם האטעל. די פלאמען האבען ארומ־געכאפט די ווענדע און אפגעשניטען דעם וועג. צווישען די געסט איז ענטשטאנען א פאניק. זיי זענען אין נאכטוועש ארויסגעשפרונגען אויף דער גאס. א קראנקע זעכציג־יעהריגע פרוי און אנ'איג־זשינער האבען בעקומען הארצשלאג און געשטאר־בען. 6 פייערלעשער זענען בעת'ן לעשען די שרפה שטארק אפגעבריהט געווארען.

די שרעקליכע קאטאסטראפע

מיט די צוויי עראפלאנען,

וואס האבען זיך צוזאמענגעשטויסען און אריינגעפאלען אין ים

ניו־יארק, 6 (ספ. טעל.) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט איז אין סאנטא־מאניקא ביי האר־ליוואוד אין קאליפארניען פארגעקומען א קאטא־סטראפע מיט צוויי עראפלאנען, בעת וועלכער ס'זענען אומגעקומען 10 מאן.

איצט דערוויסען מיר זיך פאלגענדע איינצעל־הייטען: די פילם־געזעלשאפט „פאקס" האט געדונ־גען צוויי עראפלאנען פון דעם טיפ „סטימסאן רעטראיט", כדי צו מאכען אויפנאהמען פאר א פילם „וועלכע מענער זענען געפעהרליך", און די צוויי עראפלאנען האבען זיך געפונען 10 פערזאן און זיי זענען אלע אומגעקומען. צווישען די אומ־געקומענע האט זיך געפונען דער מאן פון דער בעקאנטער פילם־ארטיסטין מערי אסטאר — האוו־קעס, דער וויצע־דירעקטאר פון דער פילם־געזעל־שאפט „גאלד" צוויי פילאטען, צוויי אפעראטארען, מיט צוויי געהילפען און צוויי רעקוויזיטארען.

דער סצענאריום פונ'ם פילם איז געבויט אויף דער געהיימנישפולער געשיכטע מיט'ן בערוהמטן ברוסעלער באנקיר לעווענשטיין, וועלכער איז בע־גאנגען זעלבסטמארד, ארופווארפענדיג זיך אין ים פון אנ'עראפלאן.

דער קינא־ארטיסט, וואס האט געשפילט די ראל פון באנקיר לעווענשטיין, איז שוין געווען גרייט ארויסצווארפען זיך פון עראפלאן אין ים, ווען ס'איז אנגעפלויגען א צווייטער עראפלאן פונ'ם זעלבען טיפ, האט זיך איינגעשניטען אין ערשטען און ביידע זענען אראפגעפאלען אין ים. דאס האט בעמערקט א פילאט פון א דריטען עראפלאן, וואס האט זיך געפונען אין דערנאהענט. 20 מאטאר שיפען זענען באלד ארויסגעפאהרען ראטעווען. די אקציע איז געווען זעהר בעשווערט, ווייל אין יענעם ארט איז דער ים פול געווען מיט וואסער־געוויקסען, וועלכע האבען ארומגעפלאכטען די אראפגעפאלענע עראפלאנען.

דער פילאט, וואס האט געזעהן די קאטאס־טראפע גוט איבער פאלגענדע איינצעלהייטען: ביידע אפאראטען האבען זיך געפונען הויך איבער'ן עראפלאן, פון וועלכען דער ארטיסט האט זיך געוואלט ארופווארפען אין ים, און פון די צוויי עראפלאנען האבען געוואלט געמאכט ווערען די אויפנאהמען. מיטאמאל האט זיך דערהערט א קנאל ווי א דונער, און נאכדעם א קלאנג פון די צו־בראכענע מעטאלענע און הילצערנע טיילען פון די עראפלאנען. ביידע עראפלאנען זענען מיט א בליץ־שנעלקייט געפלויגען אין ים. ווי איין פיי־ערדיגע מאסע. און עבעם דורך א צופאל איז אונ־זער עראפלאן, וואס איז געפלויגען נידעריגער ניצול געווארען. ביידע עראפלאנען זענען פער־שוואונדען אין ים און מיר פרובירן זיי צו הילף צו קומען איז מיר נישט געלונגען. ס'איז געלונ־גען צו ראטעווען נאר איין מעכאניק א שווער־פערוואונדעטען. אלע איבריגע זענען דערטרונקען געווארען.

לאדז. 7 יאנואר 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 7 יאנואר 1930

צוויי רעדעס
פאר איין צוהערער

דער פילהארמאניע-זאל אין ווארשא איז געווען פול געפאקט, ווען מען האט מקבל פנים געווען נחום סאקאלאוו'ן, וועלכער האט אין א שעהנעם פויליש רוהיג, אבער מיט קראפט אדורכגעבלעטערט די געשיכטע פון דער באלפור-דעקלאראציע מיט אלע קאמענטארען צו איהר און צושטימונגען פון פערשידענע פעלקער אין בתוכם דאס גוטע ווארט פון די פוילישע רעגירונגען. סאקאלאוו האט געדאנקט דער איצטיגער פוילישער רעגירונג, וועלכע האט בייגעוואוינט דעם קבלת פנים מיט דעם פרעמיער ד"ר בארטעל בראש.

עס האט געמאכט א זעהר גוטען איינדרוק דאס בעגריסונגס-ווארט פון מיניסטער זאלעסקי. פר. בארטעל און די איבעריגע הויכע געסט האבען זעהר אויפמערקזאם זיך צוגעהערט צו סאקאלאוו'ס רעדע. פרעמיער בארטעל האט זיך איבערגעבויגען איבער דער לאזשע מיט אנגעשטעלטע אויערען, כדי נישט דורכצולאזען קיין ווארט פון סאקאלאווס רעדע און צוזאמען מיט די איבעריגע האט ער שטארק אפלאדירט דעם חשוב'ען יודישען דיפלאמאט. ער איז ווייזט אויס, איינפערשטאנדען געווען מיט סאקאלאווס מיינונג, אז פוילען אינוועסטירט זעהר גוט איהר ווארימקייט צום אויפבוי פון פאלעסטינא. און באמת, ווען אין אזא שווערער צייט ביי אזא ערנסטער און פעראנטווארטליכער ארבייט נעהמט זיך די רעגירונג צייט מיטצומאכען א ציוניסטישע אקאדעמיע, זיצען א שעה צוויי צווישען לויטער יודען מן הסתם איז דאס נישט שלעכט. יודען האבען שטענדיג געקענט אפשאצען פרעמדע צייט און פרעמדע אויפמערקזאמקייט אויך אין דעם פאל וועט מען ווארעמקייט פון דער רעגירונג קענען גוט אפשאצען.

דאס איז געווען דאנערשטאג. פרייטאג האט ווירער גערעדט א יוד אויך אין ווארשא. ער איז אבער נישט געקומען פון דער פרעמד, דעפ. ראזמארין האט גערעדט אין דער בודזשעט-קאמיסיע פון סיים און דערצעהלט האט ער נישט וועגען בעציהונגען פון פרעמדע מלוכות צו אונז, נאר דווקא פון דער אייגענער רעגירונג. ער האט אויסגעגאסען דאס ביטערע הארץ, וועלכעס איז איבערפולט מיט יודישער נויט. אבער צי האט איהם די רעגירונג געהערט? צי האט זי איהם אפלאדירט? ניין.

נישט נאר מען האט איהם נישט בעגריסט, נישט נאר מען האט איהם נישט געמאכט קיין קאמפלימענטען, מען האט אויף זיין וועה-געשריי געענטפערט מיט א צוגאב פון אומזאץ שטייער אויף 25 מיליאן. מיר ווייסען ווער עס צאהלט דעם אומזאץ-שטייער: די שטאט, דער כוחר, דער יוד. מיר ווייסען גאנץ גוט, אז אויף עקספארט ווערט געשיקט בעסערע סחורות, אויף בעסערע בעדינגונגען, אבער מיר ווייסען אויך גאנץ גוט, אז מען ווענדעט אן אלע כחות צו שאפען דעם עקספארט, כדי אין לאנד זאל ווערען לייכטער, כדי דאס לאנד זאל זיך שנעלער און גיכער ענטוויקלען; עקספארט לשם עקספארט האט קיין זין נישט, גיט קיין נוצען נישט.

די שעהנע רייד פון מינ. זאלעסקי, וועלכע וועלען געפינען דעם געהעריגען אפקלאנג סיי דא אין לאנד צווישען דער יודישער בעפעלקערונג, סיי אין אויסלאנד, וועלען האבען נאך א גרעסערע און טיפערע בעדייטונג, אויב זיי וועלען זיין אויסגערעכענט נישט בלויז אויף עקספארט. דאס אויער, וואס האט זיך אויפמערקזאם צוגעהערט צו דער רעדע פון נחום סאקאלאוו אין פילהארמאניע, דארף געפינען די נויטיגע אויפמערקזאמקייט פאר דעם אלארם-רוף, וואס האט זיך אויפ'ן צווייטען טאג געטראגען פון די מויערען פון סיים.

ד"ר א. סארנע.

—==]O[==—

אמאנולאה קויפט א ווילע פאר 2 מיליאן ליר

רוים, 6 (ספ. טעל.) די איטאליענישע רעגירונג האט אנערקענט דעם נייעם קעניג פון אפגאניסטאן נאדיר-כאן. ביידע לענדער בעניייען ווידער די דיפלאמאטישע בעציהונגען. דער געוו. קעניג פון אפגאניסטאן אמאנולאה פערבלייבט אין רוים, וואו ער האט זיך געקויפט א ווילע פאר 2 מיליאן ליר.

איהר קאנט קריטיקירען, אבער נישט זינגען
אדוו. גרוזענבערג פאלעמיזירט מיט די רעוויזיאניסטען

אויף א באנקעט, וואס איז געגעבען געווארען אין ריגא לכבוד פראפ. בראדעצקי, האט אדוו. גרוזענבערג געהאלטען פאלגענדע רעדע:

„איהר מיינט אזוי, אז פראפ. בראדעצקי פיהרט מיט אייך א פאליטיק, אנ'ענליכע צו דער פאליטיק פון מאראה עמבער, וואס האט בשעתו איינגערעדט א וועלט פון חכמים, אז אין איהר אייזערנער שאפע זענען פערהאן מיליאנען און האט גענומען אויף דעם סמך הלוואות. דערנאך האט זיך ארויסגעוויזען, אז א חוץ עטליכע קנעפלעך איז אין דער שאפע גארנישט נישט געווען באהאלטען. איהר קריטיקירט בראדעצקי, קריטיקירט די עקזעקוטיווע, איהר זייט זיך מתיר דעם לוקסוס צו זיין אין אפאזיציע, און אז מען וועט אייך א פרעגן טון, וואס זשע דארף מען טון, וועט איהר נישט וויסען וואס צו ענטפערען, איהר זייט להלוטין נישט ענהליך צו יענע איטאליענער, וואס האבען אין א טאווערנע קריטיקירט זייערע איטאליענישע קאמפאזיטארען און האבען אבער פערשטאנען צוליב זייערע ראיות אויפצווינגען א פאר איטאליענישע לידער פון זייערע קאמפאזיציעס, איהר קאנט קריטיקירען, אבער נישט זינגען.

אט זאגט מיר, איהר רעוויזיאניסטען, זאגט מיר אייער רעצעפט, און איך בין גרייט תיכף ומיד איבערצוגעבען איהם דער עקזעקוטיווע. נו, זאגט אקארשט, ווי קומט מען ארויס פון דער טראגישער לאגע, וואס האט זיך געשאפען אין ארץ־ישראל? זאגט אויס דעם סוד פון אייער רעצעפט. נאר איהר ווייסט אליין נישט, וואס מען דארף טון, אז מען זאל אראפווארפען וויצמאנ'ען און מען זאל אייך איבערגעבען די פיהרונג, וועט איהר אליין זיך נישט דערוועגען דאס פארצולייגען, וואס איהר שרייט וועגן דעם אין דער אפאזיציע.

אין אנהויב, גלייך נאך דער וועלט־מלחמה איז זשאבאטינסקי אפשר געווען גערעכט, ווען ער האט מעהר געפאדערט: מען האט דעמאלט מעהר געקאנט בעקומען. נאר איצט, ווען די לאגע האט זיך געענדערט, ווען די ענגלישע פאליטיק איז אוועק אויף אנ'אנדער וועג, ווען עגיפטען האט זיך בעפרייט, ווען דער איראק (מעסאפאטאמיען) ווערט זעלבסטשטענדיג, ווען אינדיען הויבט אויף איהר קאפ, ווען דער עבר־הירדן איז געווארען א בעזונדערע מלוכה און ווען די אראבער פון פאלעסטינא האבען אויך אויפגעהויבען זייער קאפ, אלץ איינס צוליב וואסערע סיבות — איצט פרעג איך ביי אייך, העררן רעוויזיאניסטען, אייער רעצעפט, וואס גיט איהר דעם יודישען פאלק פאר אנ'עצה? קלאפען איבערן קאפ די ענגלענדער בעת ס'איז אזוי שווער אפילו צוציהען זייער אויפמערקזאמקייט נאר צו אונזערע ענינים, בעת מען מוז זיך אפגעבען מיט שתדלנות ביי ענגלישע פארלאמענטאריער און מאביליזירען ענגלישע סימפאטיעס פאר אונז און פאר אונזערע צילען אין ארץ־ישראל? און דערביי פאדערט איהר איין קלייניגקייט: די עקזעקוטיווע זאל אייך דערלאנגען אויפ'ן טעלערל א מלוכה א פארטיגע מיט לעגיאנען א. אז. וו. און דערביי פערשטעהט זיך, איז אייער הילף דער עקזעקוטיווע דאך אזוי גרויס, אזוי אקטיוו, אז עס איז צאמט „גרינג" אזא מין אויפגאבע צו דערגרייכען. פערהאן מענשען, ווי די מיטגלידער פון דער עקזעקוטיווע, וואס טראגען אויף זייערע פלייצעס די דאזיגע שווערע שליחות פון אונזער נאציאנאלען ציל אין ארץ־ישראל, וואס פערשטעהען גאנץ וואויל, אז דאס העכסטע געבאט איז אין איצטיגען מאמענט, כאליטעריש אויסגעדריקט, טרעטען מיט'ן פוס אויף איין ארט נישט ריהרענדיג זיך דערווייל אויף ווייטער עד יעבור זעם: — איז אזא מאמענט איז א קריטיק, וואס טשעפעט זיך נאר און גיט נישט גארנישט, גאר שעדליך.

און אונזער איינציגע הילף, מישטיינס געזאגט, וואס גיבען מיר יודען בכלל, בכדי מען זאל קענען דורכפיהרען די שווערע נאציאנאלע אויפגאבע, טאמער געפינען זיך בעטלערס און קהל'שע שנארערס, קריגט מען נאך עפעס ארויס פאר א נאציאנאלען ציל, אבער אז מען מאהנט און פאדערט, ווייל א נאציאנאלער אידעאל קאן נישט דערגרייכט ווערען מיט נדבות, בלייבט מען אויסגעשטעלט, א קול קורא במדבר.

איך וויל נישט ווייט געהן, איך קוק זיך ארום דא אין לעטלאנד און זעה, ווי נידעריג עס איז געפאלען אונזער געזעלשאפטליכקייט, ווי צוריסען און צושפאלטען עס איז אונזער פארטיי־לעבען, און אפילו ציוניסטען קאנען זיך נישט צונויפרעדען איינער מיט'ן צווייטען. זיי געפאלען עס איז ביי אונז די שליחות פון א דעפוטאט, ווי מען קאן זיך בשום אופן נישט דערשלאגען ביי אונז צו אזא מין ארגאניזאציע פון אונזער פאליטישען לעבען, ווי עס האבען דאס שוין לאנג דערגרייכט די דייטשען און איצט אויך די רוסען.

ביי אונז איז מען קאפאבל איינער דעם אנדערען צו דערטרינקען אין א לעפעלע וואסער, און אלע מיטלען זענען כשר אויף ארונטערצורייסען דעם כבוד פון אנגעזעהענע כלל־טוער, פון מענשען, וואס האבען זייערע יאהרען אוועקגעגעבען פאר יודישער כלל־ארבייט און האבען נישט די מעגליכקייט און די בעקוועמליכקייט ארומצופאהרען אויף פארטייאישע שינעם; מען שעהמט זיך אפילו נישט אויסצונוצען און אינספירירען פאסקווילאנטישע צייטונגס־בלעטלעך, צו געהן האנד ביי האנד מיט פרעסע־שאנטאזשיסטען, וואס עס איז א שאנדע אפילו פאראיבעל צו האבען אויף זיי, און מען מאכט מיט זיי יד־אחת, מען האט די חוצפה צו שיטען פון הינטערהיילעכץ מיט זילזולים, אבער נישט דעם מוט צו טראגען פאר זיי די פעראנטווארטונג.

צו די דאזיגע פאוזשאנרקעס מוז איינמאל פאר אלעמאל קומען א סוף".

מעשיות און אנעקדאטען
פון אמאליגע יודישע רעדאקטארען

צונויפגעקליבען און איבערגעגעבען

פון ש. פראגער

דער אדרעס פון דער רעדאקציע: „49 מייל אין דר'ערד"

דער בעריהמטער יודיש־העברעאישער שריפטשטעלער, יוסף חיים ברענער, האט אין יאהר 1905 ארויסגעגעבען אין לאנדאן א העברעאישען מאנאט־זשורנאל „המעורר".

דער זשורנאל איז געווען גאנץ אינטערעסאנט. דארט איז ברענער ערשינען מיט זיין גאנצען פערביטערטען און פרייען גייסט קעגען אלעם און אלעם, אבער לעזער האט דער דאזיגער זשורנאל געהאט זעהר וועניג. ברענער פלעגט אליין זעצען זיין זשורנאל, איהם דרוקען, און די שרייבער, וואס האבען זיך אין איהם בעטייליגט, האבען נישט בעקומען קיין סענט האנאראר, אזוי אז פאקטיש האט איהם דער זשורנאל געקאסט נישט מעהר ווי פאפיר, און פונדעסטוועגען האט עס אפילו אויף די הוצאות פון פאפיר נישט געטראגען. דער אדרעס פון רעדאקציע „המעורר" איז געווען: „לאנדאן, 49 מעיל ענר ראוד", דאס האט געהייסען: „נומער 49 פון דעם פאסט ענר ראוד". איינער פון די מיטארבייטער פון „המעורר" איז געווען דער יונגער פאעט ז. שניאור, וועלכער האט דעמאלט געוואוינט אין ווארשא. שניאור פלעגט אריינשיקען זיינע שירים צום „המעורר", פלעגט ער אויפשרייבען אויף דעם קאנווערט דעם אדרעס: „לאנדאן, 49 מייל אין דער ערד" מיט לאטיינישע בוכשטאבען. דאס אינטערעסאנטסטע דערביי איז געווען, וואס די שירים פלעגען אנקומען גאנץ פינקטליך צום „המעורר". מחמת דער פאסט־טרעגער האט עס געלעזען ווי דעם ריכטיגען אדרעס.

וועגען „המעורר" איז אויך כדאי צו בעמערקען, אז איינמאל איז מען אין דער גרויסער לאנדאן געוואויר געווארען וועגען דער דאזיגער מערקווירדיגער יודישער רעדאקציע, וואס איהר רעדאקטאר איז גלייכצייטיג זעצער און דרוקער און צייטונגס־פערשפרייטער און אדמיניסטראטאר, און עס טראגט אפילו נישט אויף פאפיר. מאסען קארעספאנדענטען פון דער „טיימס", „איווינינג פאסט", „דעילי טעלעגראף" און אנדערע גרויסע ענגלישע צייטונגען זענען געקומען מיט זייערע קאמעראס צו לויפען אין ווייטשעפעל און געוואלט אראפנעהמען דעם טשיקאווען רעדאקטאר און זיין רעדאקציע. ברענער, עליו השלום, איז אבער געווארען בייז אויף די דאזיגע „בורזשויען" און האט זיי געווארפען דעם קאסטען שריפט אין קאפ און איז אנטלאפען אויף עטליכע טעג פון זיין רעדאקציע און זיך אויסבעהאלטען.

רעדאקטאר ניימאנאוויטש מיט דעם „פארקערטען האנאראר".

מיט א יאהר פערציג צוריק איז אין ווארשא און בכלל אין גאנץ פוילען געווען פאפולער א העברעאישער זשורנאליסט און פעליעטאניסט, נפתלי הירץ ניימאנאוויטש (געשטארבען אין יאהר 1889) דאס איז געווען א יוד מיט א לאנגער ברייטער בארד, פון די אמאליגע משכילים. ניימאנאוויטש איז געווען דער הויפט־פעליעטאניסט אין נחום סאקאלאוו'ס „הצפירה", און יעדען פרייטאג איז אין „הצפירה" ערשינען זיין וואכען־פעליעטאן „בראש הימיוח", עפעס ווי א מיש־מאש וועגען אלע קהל'שע ענינים, פאליטיק, פערבראקט מיט ווערטלעך פון די חז"ל און אביסעל אנעקדאטען און וויצען, צוגעפאסט צום געשמאק פון אמאליגען האלב־חסידישען, האלב־משכילישען יודישען לעזער אין פוילען. פון זיינע פעליעטאנען, וועלכע ניימאנאוויטש פלעגט אונטערשרייבען מיט דעם פסעוודאנים „הנ"ץ" (נפתלי הערץ ניימאנאוויטש), האט דער עולם לעזער געלעקט די פינגער, און עס איז א סברא, אז זיינע פעליעטאנען זענען געווען דער יסוד פון „הצפירה". פאר זיין ארבייט האט ניימאנאוויטש בעקומען בסך־הכל זעקס רובל א וואך, און ער האט דעריבער בעשלאסען צו עפענען זיך אנ'אייגענע „רעדאקציע". ער האט טאקע אנגעהויבען ארויסגעבען א זשורנאל מיט דעם נאמען „הנצנים", אין וועלכען ער האט איינגעפיהרט א נייע מעטאדע פון שרייבער־מיטארבייטער, וועלכע ער, ניימאנאוויטש, עליו השלום, האט גערופען „האנאראר מהופך", פערקעהרטער האנאראר. געוועהנליך איז דאך א מנהג, אז דער רעדאקטאר בעצאהלט דעם שרייבער האנאראר, געלד פאר זיין ארבייט, פאר די ארטיקלען, ערצעהלונגען, שירים, אין דעם „הנצנים" איז געווען פערקעהרט: די „שרייבער" האבען נאך צוגעצאהלט ניימאנאוויטש'ן דערפאר, וואס ער דרוקט זיי. דאס צוצאהלען איז אויך פארגעקומען לויט א מאס, לויט דער זייט, וואס מעהר זייטען, אלץ מעהר האט בעטראפען דער „האנאראר מהופך". די „שרייבער" זענען בעשטאנען אממייסטען פון באטלאנישע בחורים'לעך פון בית־המדרש, וואס זענען געשטאנען אין שידוכים, מושלמים, און אזא געדרוקטער ארטיקעל אין „הנצנים" האט געהויבען דעם נדן־פרייז פון דעם בחור־שרייבער. דער „האנאראר מהופך" איז בעשטאנען פון צוויי קלאסען. אויב דער חתן־בחור'ל האט „אליין" געשריבען, האט געקאסט בילינגער; אויב אבער ניימאנאוויטש האט געדארפט נישט נאר דרוקען, נאר אויך „שרייבען" פאר דעם חתן־בחור'ל האט געקאסט דאפעלט.

וועגען ניימאנאוויטש'ן איז כדאי צוצוגעבען נאך א פאר ווערטער. געוועהנליך אין ליטע ארער אוקראינע, ווען א בית־המדרש־בחור האט אנגעהויבען קאליע ווערען און גענומען זיך לערנען רוסיש, פלעגט ער זיך קויפען די קליינע קירפיטשניקאו'ס גראמאטיקע און גענומען זובערעווען „סטאל, סטאלא, סטאלו". דאגעגען אין פוילען, געווענליך איז דער השכלה־טרעגער און שפראכען־לערנער געווען ניימאנאוויטש. ער האט „פערפאסט" אויף יודיש מעטאדעס צו ערלערנען רוסיש, פויליש, דייטש, העברעאיש, און נאך עד־היום ווערען די דאזיגע מעטאדעס יאהר־יעהרליך איבערגעדרוקט און מען פערקויפט זיי אין די מאסען. דאס זענען גאנץ טשיקאווע מעטאדעס. די שפראך וועלכע, וואס ער דארף לערנען, ווערט געגעבען אין קאפ־לעפעלעך, יעדעס מאל א פאר ווערטער, נאר דערפאר געהט אין יעדער לעקציע א הקדמה פון א פאר זייטלעך אויף יודיש צום „ליבען לעזער ארער לעזערין", וועלכע ער איז מסביר דעם ענין פון יעדער זאך און די נוצליכקייט פון קענען שפראכען. ווען רייזען דערצעהלט אין זיין לעקסיקאן, אז ניימאנאוויטש האט אויך ארויסגעגעבען פערשידענע ערצעהלונגען אויף יודיש און אז ער איז געווען איינער פון די ערשטע מיטארבייטער פון דער „ווארשאווער יודישע צייטונג", וואס איז ערשינען מיט א זיבעציג יאהר צוריק. סיי־ווי דאס איז געווען פון די ערשטע פיאנערען פון דער יודישער און העברעאישער זשורנאליסטיק, וואס זענען איצט שוין אינגאנצען פערגעסען.

בן־יהודה'ס „ספעציעלער קארעספאנדענט" אויפ'ן בולגארישען פראנט

דער בעריהמטער העברעאישער פובליציסט און לינגוויסט, אליעזר בן־יהודה, דער וואס האט דער ערשטער איינגעפיהרט צו רעדען העברעאיש, האט מיט א יאהר צוואנציג צוריק ארויסגעגעבען אין ירושלים א צייטונג מיט דעם נאמען „השקפה". בן־יהודה האט געהאט אין ירושלים א סך שונאים, נישט נאר צווישען די אלטע פרומע חלוקה־יודען, וואס האבען איהם געהאלטען פאר אנ'אפיקורס און איהם געלייגט אין חרם, נאר אויך צווישען א סך אינטעליגענטע פאמיליעס אין ארץ ישראל. למשל, אין דער שטוב פון בעקאנטען שריפטשטעלער און כלל־טוער אין ירושלים, דוד יעלין, האט מען א לאנגע צייט נישט געוואלט רעדען העברעאיש, ווייל עס איז בן־יהודה'קעס שפראך". די צייטונג „השקפה" האבען א סך גערופען די „שקאפע", אבער געלעזען האט מען איהר, וואריום בן־יהודה, מוז מען מודה זיין, איז געווען א זשורנאליסט אין מאדערנעם זין פון ווארט. ער האט פערמאגט טעמפעראמענט, פאטאס אין שרייבען, זיינע פאלעמישע ארטיקלען האט ער געשריבען מיט א שניידענדיגען טאן.

ער האט אויך איינגעפיהרט אין זיין צייטונג א

(ווייטער אויף 7־טע זייט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

7 דינסטאג — ז' טבת תר"צ

יאנואר

זון-אויפגאנג 7.45
זון-אונטערגאנג 3.35

מעשה ברבי אמעריקאנער קרוב,
לאדזער כלל-טוער און זיין בן-יחיד

אין „יעאס" קומט אריין א היגער כלל-טוער, א פרעזעס פון א יודישען פעראיין, לעגט פאר אנ'-אדרעס קיין אמעריקא, און בעט אויפזוכען זיין קרוב אין אמעריקא.

אין דעם אדרעס געפינען זיך נאר צוויי ווערטער: די שטאט און דער נאמען פון דעם קריב.

דער קורצער אדרעס רופט ארויס א פראגע וועגען עפעס גענייערע פרטים פון דעם געזוכטען קריב, און דער לאדזער כלל-טוער דערצעהלט:

דער קריב אין אמעריקא איז צוריק מיט 43 יאהר, אלס 15-יעהריג יונגעל ארויסגעפאה-רען פון לאדז.

די גאנצע צייט איז וועגען איהם נישט געווען קיין שום ידיעה. אין דער צייט זענען די עלטערען פון דעם יונגעל און די גרעסטע טייל פון די נאהענטע קרובים געשטארבען. געבליבען לעבען זענען נאר אנ'אלמנה נאך א ברודער און איניגע וויטע-רע קרובים.

צוריק מיט פינף יאהר, ווען קיין דייטשלאנד איז געקומען פון אמעריקא אנ'אויספארשונגס-קאמיסיע פעסטצושטעלען צי קען דייטשלאנד אננעהמען דעם דייווי-פלאן איז דער פרעזעס פון דער קאמיסיע אין א ספעציעלען וואגאן ארויסגעפאהרען קיין פוילען, אנגעקומען אינקאגניטא קיין לאדז און זיך בעזעצט אין „גראנד האטעל".

אין איין שעהנעם פריהמארגען איז אין אנ'ארים שטיבעל אויף אלט-שטאט דערשינען דער רייכער אמעריקאנער און געפרעגט צי דא וואוינט ה' ב.

א פרוי האט געענטפערט, אז זי איז די אלמנה פון דעם אנגערופענעם.

דער רייכער אמעריקאנער האט ערקלערט, אז ער איז דער ברודער פון דעם פערשטארבענעם, ד. ה. דער, וועלכער איז אוועק קיין אמעריקא.

— „און דו לעבסט נאך? — האט פערוואונ-דערט געפרעגט די פרוי — מיר האבען געהאלטען אז דו ביזט שוין געשטארבען! —

— איך לעב, און איצט וועסטו אויך לעבען — האט געענטפערט דער אמעריקאנער.

נאך דעם האט דער אמעריקאנער געלאזט זיין ברודערס אלמנה א גרעסערע סומע געלד און זי געבעטען צו האלטען בסוד זיין וויזיט.

נאכדעם האט דער אמעריקאנער בעזוכט דעם וויטערען קרוב, דעם איבענדערמאהנטען כלל-טוער. אויך דא האט ער געבעטען האלטען זיין וויזיט אין געהיים, געלאזט א גרעסערע סומע געלד און... נאך עפעס — א חלוקי דעות אין שטוב:

ביים קרוב האט ער דערזעהען א 15-יעהריג יונגעל אין שטוב, דעם קרובס זוהנדעל.

— גיב איהם מיר מיט, איך וועל איהם אדאפ-טירען, כ'האב נישט קיין קינדער...

דאס יונגעל האט באלד געכאפט דעם פאלטא, גרייט זיך אנצוטאן און צו פאהרען מיט דעם רייכען פעטער. די עלטערען האבען אבער קיין חשק נישט געהאט אפצוגעבען זיין בן-יחיד.

דער אמעריקאנער איז אוועקגעפאהרען, די קרובים דא האבען זיך דערוואוסט, אז דער קרוב אין אמעריקע איז א מולטי-מיליאנער און זייער זוהן וואלט געווען דער יורש פון די מיליאנען, און אין שטוב האט אנגעהויבען לאנג צו טון הלמאי האט מען דעם אמעריקאנער נישט מיטגעגעבען דאס יונגעל.

דאס יונגעל וויינט און קלאגט, און שרייט אז ער וועט זיך לאזען אין וועג צו-פוס — אלזא, מען האט בעשלאסען אנצושרייבען דעם קרוב ער זאל דאס יונגעל ארויסנעהמען.

דער אדרעס אין צוויי ווערטער, דער נאמען פון א באנק, און די פאמיליע (נאך די היגע יודישע פא-מיליע) פון דעם אמעריקאנער קרוב. ווייזט זיך ארויס איז געגוג, כדי דעם קרוב אפצוזוכען.

דער מערדער פון קארולינא דרייבאך
איז נאך אלץ נישט ענטדעקט געווארען

(2) דער מארד אויף פאמארסקא 181 וועלכער איז אויסגעפיהרט געווארען דעם פאריגען ראנער-שטאג איבער דער 69-יעהריגער קארולינא דריי-באך, איז נאך ביז-איצט פערהילט אין א שלייער פון געהיימניש.

דער קווין פון די דרייבאך'ס קארל העגקע, וועלכער איז ארעסטירט געווארען אונטער'ן חשד, פון מיטבעטייליגען זיך אין מארד, איז נאך אנ'אויס-פארשונג בעפרייט געווארען. זונטאג האט מען דעם קערפער פון דער דערמארדעטער דרייבאך גע-פאלמעטט. די אויספארשונג האט געהאפט דורכ'ן פאלמעטען צו קאנען פעסטשטעלען די שעה ווען דער מארד איז אויסגעפיהרט געווארען, אבער אויך די אויזיכט האט פערפיהרט. די שעה פון מארד וועט וואהרשיינליך שוין נישט פעסטגעשטעלט ווערען

איינע פון דרייבאך'ס שכנטעס בוינאנאווסקא האט אפגעגעבען פאר דער אויספארשונגס-מאכט זעהר סענסאציאנעלע ערקלערונגען. לויט די ער-קלערונגען זאל די דערמארדעטע קארולינא דריי-באך האבען ארייגעגאנגען אין שטוב ארום צען א זייגער און אפילו בעגריסט זיך מיט דער בוינאנאווסקא צוויי שעה שפעטער האט בוינאנאווסקא געזעהען זעהר גיך ארויסגעהן פון די טרעפ אנ'אונבעקאנטען יונגען מענשען, וועלכער האט געהאט דעם קאפע-לוש שטארק אראפגערוקט איבער די אויגען. דעם פערזאן האט די בוינאנאווסקא געזעהען צום ער-שטען מאל אין דעם הויז.

די דאזיגע ערקלערונג, וועלכע מישט אריין א פרישע פערזאן אין דער מארד-געשיכטע, מאכט דעם ענין נאך מעהר פערפלאנטערט. פאליציי איז איצט בעשעפטיגט מיט אויפזוכען דעם אומבעקאנ-טען, וועלכער קאן אויפדעקען דאס גאנצע געהיימניש פון פארגעקומענעם מארד.

=======

גלאווינסקי מוז אויסהאלטען זיינע 3 קינדער
אפגעלאנגען פונ'ם ברית-מילה אויף זגערזשער 15

(–) אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג האבען מיר דערצעהלט וועגען דער טראגעדיע פון דער פרוי גלאווינסקא, וועלכע איהר מאן האט איבערגעלאזט מיט 3 קינדער און איז אליין אוועק וואוינען צו זיין נייער „אויסדערוועהלטער", מיט וועלכער ער האט געהאט א זוהן און זונטאג איז פארגעקומען דער ברית.

די פרוי האט איהם ארויסגערופען אין ראבי-נאט און נעכטען האט דער היגער בית-דין פון די דינים הרב הארצשטארק, הרב פליישהאקער און הרב סילמאן זיך בעשעפטיגט מיט דער פראגע. די פרוי האט פון געריכט בעקומען אנ'אורטייל, לויט וועלכען דער מאן דארף צאהלען אויף אויס-צוהאלטען די קינדער – 30 זל. א וואך. ער טענה'ט אבער, אז ער ארבייט איצט נישט מעהר ווי 2 – 3 טאג אין וואך און פערדינט איינגאנצען 30 זל.

ער איז גרייט צו גט'ן די פרוי, זי וויל אבער קיין גט נישט נעמען, סיידען ער זאל איהר גע-בען א גרעסערע סומע, כדי צו קענען פערזארגען די קינדער.

צו דער דין-תורה האט גלאווינסקי מיטגע-בראכט אלס עדות עטליכע פון זיינע גוטע פריינד, וועלכע האבען איהם געוואלט פערטיידיגען, אין פאל ווען אימיץ זאל איהם וועלען טון אנ'עולה

דער בי"ד האט גע'פסק'ענט, אז ביז דער צייט, ווען גלאווינסקי וועט זיין בעשעפטיגט א גאנצע וואך, זאל ער צאהלען פאר די קינדער 20 זל. א וואך.

=======

לאדזער קאמעראל-טעאטער „ארט" אל. 1. מאי 2 פריהער ענגל. זאל

קינסטל ליטר. מ. בראדערזאן. דיר. י. סטרוגאטש, קאסע. ד. ביינעלמאן

היינט, דינסטאג, דעם 7 טען–1 פארשטעלונג:

„קוים מיט צרות"

16 שלאגער-בומערן! 16 / אנהויב 930 אין אוונט

דאנערשטאג, ד. 9. ד. ח. 9 אוונט ווערט געגעבען א גרויסע פאפול. פארשט. פאר פעראיינען, ארגאניז. און ארבייט. אינטעליגענץ. ס'ווערט געשפילט „קוים מיט צרות"

בילעטען פון 1–3 זל. ביי דער טעאטער-קאסע יעדען טאג פון 11–1 און פון 5 נאכמ.

קליינער פעליעטאן

וועגען פאטענטען

— עטץ שמועסט פאטענטען, ס'ארגע קאטע-גאריע פאטענטען אויסצוקויפען ?...

הערט איך מיך אזוי צו. כ'ליינ צו אנ'אויעה און א וואונדער איז מיר, וואס מען רעדט נאך דערוועגען אזוי פיל!

ס'איז דאך קלאר, און ווינאושנע, ווי דער טאג, אז אונז אלע ברויכען מיר אויסצוקויפען פא-טענטען בלויז פירטע קאטעגאריע, נאר פירטע קאטעגאריע, וואריס אזעלכע דליתים פיערשע קא-טעגאריע, ווי מיר-זעמיר, איך, איז דאך צו גלכען און צו זיפען!

ארדבא, ווייזט א קונץ און זוכט אויס נאך א מעהר סקאנציאניעטען זכר, ווי איך בין: עטץ ווייסט דאך — כ'בין גא'ע, ס'וויב טיינס איז מיר גאלע, און די טעכטער זענען דאך אווראי און אווראי גאלע — בליוע גאגיונע...

מ'איז דאך אזוי אויסגעהוילט, אז ס'איז בנאמנית א חרפה און א שאנד.

אלא וואס זשע רען די זכר'ישע מענשהייט האט ליב אפער-צו-שיקלען אויף גאיונע, און עס האך דערפאר וואס איטליכער האט ליב, אז יענער איז אויסגעטון — אז אויסגעטון זאל מען שוין מערען פון אלע צרית און פורעניות'ן, טאטע הארציגער אין הימעל!

פרעגט זיך א פראגע, וואס טייג אצינר דאס איבערגעהמען זיך, דאס ארייטראכטען און ארויס-טראכטען ס'ארגע פאטענטען ארויסצונעהמען?

פאר מיר איז עס קלאהר, וואס קלאהרער קאן שוין גאר נישט זיין, אז צינרערט האט זיך אלץ אויסגעגליכען — ס'איז נישטא קיין גבירים-אדירים, ס'זענען נישטא קיין בעלעבאטים מיוחסים, ס'איז אד-רוס און ארום בלויז ערוס-יעריה, ארעם, נאקעט, און בלייז, — כולנו חכמים, כולנו נבונים — אלע זענען מיר אביונים, אלע זענען מיר קבצנים, און אזוי די דאס קבצנית ווערט געארבייט, ווי שייבלער-גראמען זאגט אויף טריב און „גרויס-בעטריב", אויף אלע דריי שיכטען, ביימאג און ביינאכט, זע-מיר דאך אלע די ריכטיגע גרויס-אינרוסטריעלער, און מען ברויך זיך אויסצוקויפען פירטע קאטעגאריע, דלא היי-אבינאנציק באמת, ס'הייסט פאר די, וואס אר-בייטען מיט די זייטען...

אט גלאט, מען דארף צו לעבען בשלום מיט דער רעגירונג און זעהן, אז דער ביורושעט זאל זיין אין דער בעסטער ארדנונג, ווארום אז דעם סים ליגט זיך נישט צו שטערען דעם שלום-בית, לוינט זיך אונז אויך נישט...

אין קלייניגקייט וועט מען נאר ברויכען אריינ-פיהרען ביים ענדערען די קאנסטיטוציע, ווי דהיינו מען מוז ארייגשטעלען א פונקט אין ביורושעט מ'זאל פאר די סיחרישע אגודות בעשטימען א ספעציעלע שטיצע אויף אויסצוקויפען די פירטע קאטעגאריע פאטענטען, מ'זאל קענען מיט רעכט און מיט שטאלץ טראגען דאס פעקעל פונ'ם גרויסען דלות!

ר' זאנוועל.

הענדע קאצענעלסאן

נעכטען אוונד איז, נאך קורצע און שווערע ליידען, געשטארבען פרוי הענדע קאצענעלסאן, די מוטער פונ'ם בעקאנטען דיכטער און פעדאגאג יצחק קאצענעלסאן.

די פערשטארבענע האט געשטאמט פון א משפחה פון דורות-רבנים, זי איז געווען א טאכ-טער פון ר' יצחק יחיאל דאווידזאן, רב אין קא-רעליץ און אנ'אייניקעל פון בעל „סדר הדורות" אין די פרוי פון ה בריסקישען שריפטשטעלער ר' יעקב בנימין הכהן קאצענעלזאן (בן ימיני).

די פערשטארבענע איז געווען די פערקער-פערונג פון גייסטקייט און מוטע ליבקייט און זיך אויסגעצייכענט מיט איהר בארמהערציגקייט און פריינדליכקייט און איהר בעגעהן זיך מיט מענשען. איהר הויז איז געווען א כוסטער-הויז פון ווארעמ-קייט און יודישער גאסטפריינדליכקייט, פון וועל-כער עס האט געגאסען נישט איין יונגער ליטראט, סערבלאנדזשענדיג קיין לאדז צו זיין ליבען חבר יצחק.

זייענדיג דערהויבט פון קינדהייט אן מיט'ן גייסט פון תורה און אייגען יודיש אויסלעבען זיך, האט זי גנהאט די גרעסטע השפעה אויף דער ערציהונג פון איהרע קינדער און בעזונדער אויף איהר ליבלינגס קינד יצחק, וועלכער האט טאקי זעהר פיל פון זיין טאלענט צו פערדאנקען אט דער דאזיגער וואונדערבארער פרוי, וואס עס זעהט זיך אויך ארויס אזוי אפט פון זיינע ווערק.

ת. נ. צ. ב. ה.

Dr. med. JÓZEF IMICH

ספעציאל-ארצט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און קעהל-קאפ - קראנקהייטען

MONIUSZKI 1, telefon 209-97

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 1–2 און פון 5–7 אוו. 8988

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: וואיטשעצקי, נאפיורקאווסקי 27; דאניעלעצקי, פיעט-ריקאווער 127; אילניצקי און צימער, וואלטשאנ-סקא 37; טרשים פון ליננהעבער, פרייהייטס פלאץ 2; יורשים פון הארטמאן, מלינארסקא 1; י. קאהאנע אלעקסאנדראווסקא 80.

בעפאלען זיין קאנקורענט
און שווער פערוואונדעט מיט א מעסער

(2) אויף וואיטאווסקא 7 האבען נעכטען בייר-נאכט פערבייגעהער בעמערקט ליגען אין א קאלו-זשע בלוט אנ'אומבעקאנטען. מ'האט ארויסגערופען די פאנאטאוויע, וועלכע האט איהם אין א בעוואוסט-לאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל שוו. יוזעף. אין עטליכע שעה ארום, ווען ער איז געקומען צו זיך האט ער בעת דער אויספארשונג ערקלערט, אז ער הייסט מאריאן קארנאווסקי פון וואיטקאווסקא 15. ווען ער איז ארום 11 א זייגער ביינאכט גע-גאנגען אהיים איז ער בעפאלען געווארען פון עפעס א היכען מאן, וועלכער האט איהם פארגעווארפען, אז ער קארנאווסקי, טשעפעט זיך צו זיין כלה.

בעת'ן געשפרעך האט זיך דער אנפאלער גע-ווארפען מיט א מעסער און איהם פערוואונדעט אין האלז. קארנאווסקי איז געפאלען בעגיסענדיג זיך מיט בלוט און דער אנפאלער איז דערוויל ענטלאפען. די פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

פערוואונדעט מיט א מעסער
און פערשוואונדען

(2) דער 25-יעהריגער מיכאל סטאנישעווסקי פון מארישינער 35 איז נעכטען אוונד דורכגע-גאנגען די דווארסקא גאס. פלוצים האט'ן הויז נו-מער 4 איז ארויסגעשפרונגען א פארשוין, געמאכט סטאנישעווסקי'ן 4 וואונדען מיט א מעסער און פערשוואונדען אין דער פינסטערניש. פאגאטאוויע האט דעם פערוואונדעטען ערטיילט הילף. די פא-ליציי זוכט דעם מעסער-שטעכער. די סיבה פון אנפאל איז נישט פעסטגעשטעלט.

א חנוכה-פייערונג

די טעג איז פארגעקומען א חנוכה-פייערונג פון די „שעורי-צרב" אין לאקאל פון „נושאי המטה". ה' א, ארבאך עפענט די פייערונג. דער כאר בע-גריסט די געסט מיט'ן געזאנג „מה טובו". דאן צינדט חנוכה-ליכט ה' האללער אין בעגלייטונג פון כאר. דאן האלט א רעפעראט ה' זילבערשטיין. דער סיום אויף מ"ס סוכה ווערט געמאכט דורך הרב אביש פעפער. הרב הערצל הארצשטארק און הרב שמואל אליעזר סגל רעדען מעניני דיומא.

דאן בעגריסט אין נאמען פון די פערוואל-טונג פון „נושא המטה" ר' ליפא ביין. נאך א רייה בעגריסונגען זינגט דאס כאר „שישי ושמחו". די פייערונג ווערט געשלאסען מיט א געלונגענע רעדע פון ה' אשר טשעכאטע און ער פאדערט גלייכצייטיג אויף די יוגענד צו בעזוכען טעגליך די „שעורי-צרב", וועלכע ווערען געפיהרט אויף א מוסטערהאפטען אופן דורך ה"ר ר' דוד צבי זיל-בערשטיין. א גרעסערע צאהל אנוועזענדע דעקלא-רירען זיך אלס מיטגלידער און דער עולם געהט זיך פונאנדער אין א זעהר געהויבענער שטימונג.

הזכרה אין א יתומים-הויז

אין יתומים-הויז אויף פולנאצנא 38 איז נעכ-טען פארגעקומען א פייערליכע הזכרה נאך די פערדינסטפולע כלל-טוערינס יאהאננע וואקס און עליזע קיפער און נאך מיכאל וואקס.

צו דער הזכרה איז געקומען א גרויסער עולם מענשן. צוו.[אנד. די ה"ה אייטינגאן, ניידע, פיקעלני און אנד. וועלכע האבען געשפענדעט פאר דער אינסטיטוציע גרעסערע סומעס געלד.

אין ווארעמע ווערטער האט ד"ר גוטענטאג גערעדט וועגען די גרויסע פערדינסטען, וועלכע די פערשטארבענע האבען פאר דער יתומים-אינסטי-טוציע און וועגען דעם גרויסען פערלוסט, וועלכע די אינסטיטוציע פיהלט מיט זייער טויט.

די ביטש פון קריזיס טרייבט

און מענשען זענען גרייט צו לויפען, וואוהין די אויגען טראגען

א וואנדערונגס-פסיכאז ארומגעכאפט די לאדזער יוד. בעפעלקערונג

מיר לעבען איצט איבער אין פוילען א שווערען ווירטשאפטליכען קריזיס מיט אלע זיינע טרויעריגע בעגלייט-ערשיינונגען און מורא'דיגע פאלגען. ווי פאטאל און גרויזאם דער קריזיס האט געווירקט אויף דער יודישער גאס, ווי קא-טאסטראפאל עס איז זיין השפעה אויף דער יו-דישער בעפעלקערונג אין לאדז, דערין קען מען זיך ערשט איבערצייגען, צוקוקענדיג זיך צו די הונדערטער און טויזענדער יודישע בעלי-מלאכות, קליינהענדלער און ארבייטער, וואס קלאפען אפ טאג-טעגליך די טירען פון דער היגער אפטיילונג פון דער צענטראלער יודישער עמיגראציע גע-זעלשאפט „יעאס".

א וואנדערונגס-פסיכאז האט ארומגעכאפט די היגע יודישע בעפעלקערונג, אלע שיכטען, אלע קרייזען, יונג און אלט, גרויס און קליין, אלץ איז בעהערשט פון דאזיגען פסיכאז, אלע זענען גרייט צו נעהמען די קלומעקלעך אויף די פלייצעס און זיך לאזען אין וועג אריין, וואו די אויגען וועלען טראגען.

צווישען די ערב-עמיגראנטען געפינען זיך אויך אזעלכע, וואס האבען יאהרענלאנג געפיהרט א רוהיג און צופרידען לעבען, וואס האבען גע-מיינט, אז זייערע פאזיציעס זענען „אייזען-פעסטע" און קיין שום שטורם און אויפטרייסלונג איז זיי נישט בכח צו צוטרייסלען. אויך די דאזיגע זע-נען איצט גרייט צו לויפען, אויב עס איז נאר דא וואוהין.

אזא וואנדערונגס-פסיכאז האט דאס פוילישע יודענטום איבערגעלעבט אויך בימי גראבסקי, אין די צייטען פון דער 4-ער עליה. אויך דאן זענען צעהנדליגער טויזענדער יודען גרייט געווען צו לויפען הענדום-פענדום, קיין ארץ-ישראל. אבער ווי גרויס איז דער אונטערשיד פון יענעם עמיגראציע-פסיכאז ביז'ן היינטיגען!

דער זעלביגער פסיכאז איז געווען א רע-זולטאט פון צוויי גורמים: א נעגאטיווען און פאזיטיווען.

— פון איין זייט: די געוואלדיגע שטייער-שרויף מיט דער טרויעריג-בעריהמטער עגלה און פון דער צווייטער זייט דער שנעלער וואוקס פון ארץ ישראל, די גרויסע פערספעקטיווען, וואס האבען זיך דאן געעפענט. דאן האט מען פערבונדען די עמיגראציע מיט גרויסע האפנונ-גען. מיט ברייטע אינדיווידועלע און נאציאנאלע אספיראציעס.

דער היינטיגער פסיכאז איז א פראדוקט אויסשליסליך פון דויערענדען און כסדר זיך פער-שארפענדען קריזיס, דא ווירקט בלויז דער נע-גאטיווער מאמענט.

קיין בעזונדערס גרויסע האפנונגען אויף דער ענדערונג פון ארט, לייגען נישט די עמי-גראנטען. זייערע אספיראציעס געהן נישט ווייט-טער ווי ביי באנטשע שוויג: א בולקע מיט פוטער. אויך מיט ברויט וועט מען זיך בעגנוג-ענען, ווען מ'זאל נאר זיין זיכער דערמיט.

כאראקטעריסטיש איז טאקע ווי אזוי א גע-וויסער טייל קאנדידאטען צו עמיגרירען שטעלען פראגען, קומען זיך אינפארמירען. זיי פרעגען בלויז: וואוהין? צי איז פאראן נאך א לאנד, וואו מ'קען עמיגרירען אהן בעגרענצונגען? אט אין דעם אופן פון שטעלען די פראגע, דריקט זיך אויס די גאנצע טראגיק פון דער לאגע די דאזיגע ערב-עמיגראנטען פרעגען אפילו נישט, צי זייער פאך איז דארט, אין יענעם נייעם לאנד, גוט ווי עס זעהט דארט בכלל אויס די לאגע, די קאניונקטור, דער קלימאט. פאראן אזעלכע, וואס הערען צום ערשטען מאל פון בראזיליען, זיי ווייסען אפילו נישט אין וואספאר וועלט-טייל דאס לאנד געפינט זיך. הערענדיג, אז די איינוואנדערונג קיין בראזיליען איז נישט בעגרעניצט, איז שוין דער אינפארמירטער גרייט אהין צו לויפען.

די אויפגאבע פון אינפארמאטאר איז אנ-צוווייזען אויף די שוועריגקייטען, וואס זענען פערבינדען מיט אזא נסיעה, די קלימאטישע בעדינגונגען, די עקאנאמישע לאגע, די שוואכע אויסזיכטען צו פערדינען ביי מסחר, די אונ-מעגליכקייט זיך איינצואָרדנען ביי ארבייט, נישט זייענדיג קיין גוטער קוואליפיצירטער פאכמאן, א. ד. ג.

פאראן אזעלכע, וואס רעזיגנירען צייטוויי-ליג פון עמיגראציע-פלאן, הערענדיג נישט-פ עה-ליכע גרוסען, פאראן אבער אזעלכע, וואס ווע-רען דערפון כלל נישט נתפעל, און דעצידירען זיך דאך צו פאהרען. און די צאהל פון די לעצ-טע איז א גאר בעדייטענדע.

למען האמת מוז פעסטגעשטעלט ווערען, אז די גרעסטע צאהל עמיגראנטען, וואס פאהרען אין די דרום-אמעריקאנישע לענדער בעשטעהן פון פאכלייט, און די דאזיגע ארדנען זיך מעהר-סטענטיילס איין. פאראן אבער אויך אזעלכע, וואס פאהרען אויף גאטס בעראט, קומענדיג אויפ'ן ארט, דערזעהן זיי זייער אויסזיכטסלאזע לאגע און זיי שרייבען דאן פערצווייפעלטע בריף צו זייערע קרובים, פערשילטענדיג דעם טאג, ווען זיי האבען זיך אויפגעזעצט אויף דער שיף.

די עמיגראציע בעגרעניצט זיך אבער נישט בלויז מיט דרום-אמעריקא. נישטא קיין לאנד אין דער וועלט, וואוהין יודען זאלען נישט פאהרען, נישטא קיין ווינקעלע אויפ'ן ערד-קוגעל, וואו דער יודישער וואנדערער זאל נישט אנשפארען, נישט קענענדיג דערוויי'ל, וואס די טויערען פון די וויכטיגסטע אימיגראציע-לענדער זענען פער-העמערט אויף זיבען שלעסער.

עס איז גענוג צו זיין איין טאג אין דער לאדזער אפטיילונג פון דער יודישער עמיגראציע געזעלשאפט „יעאס", כדי זיך איבערצייגען וואוהין יודען פאהרען אלץ, און וואס נאך וויכטיגער, ווער עס וויל אלץ פאהרען, ווי גרויס עס איז די נויט און ווי גרויס עס איז די צאהל גרייטע צו וואנדערען.

מיר זענען מיט'ן דאזיגען ארטיקעל כלל נישט אויסען ארומצונעהמען אין גאנצען פער-נעהם דאס עמיגראציע-פראבלעם ביי יודען, וואס איז איינס פון די קארדינאלסטע און ברענענדסטע פראגען אין יודישען לעבען.

מיר האבען נאר געוואלט אנווייזען אויף דער אקטואליטעט פון דאזיגען פראבלעם ביים לאדזער יודענטום, און די נויטווענדיגקייט, אז די לאדזער יודישע געזעלשאפטליכקייט זאל זיך מעהר ווי ביז איצט פעראינטערעסירען מיט די עמיגראציע-ענינים.

ה. ל. כרוי.

פון קינא „רעדוטא"

ווי ס'איז צו זעהען, בעמיהט זיך די דירעקציע פון קינא „רעדוטא" צו דעמאנסטרירען אין איהר קינא די נייעסטע בילדער. נאך דעם ערשטען שלא-גער „ליבעס-פלאם" ווערט איצט דעמאנסטרירט די גרויסע עראטישע דראמע „די טענצערקע פון די גע-טער" מיט גילדא גריי און דער טיטול-ראלע.

די מוזיקאלישע אילוסטראציע איז גענוי צו-געפאסט צו יעדען בילד.

שפיגעלס אויסשטעלונג

היינט - פרייער איינטריט פאר אלע

די אויסשטעלונג פון ותן שפיגעלס בילדער, (אין לאקאל פון „כאז" אנדזשעיא 1) וועלכע האט געהאט גרויס ערפאלג אין אונזער שטאט איז פערלענגערט געווארען ביז'ן 12 ד. ח.

היינט, דינסטאג, האט דער קינסטלער בע-שלאסען צו מאכען א פריים איינטריט, כדי אזוי ארום צו געבען א מעגליכקייט די ברייטערע שיכ-טען פון דער לאדזער בעפעלקערונג צו בעזוכען די אינטערעסאנטע אויסשטעלונג, וואס איז אפען פון 10 פריה ביז 10 אווענד.

אין „ארדט"

ווערט היינט געשפילט איין מאל

היינט ווערט געשפילט דער ערשטער שלא-גער-פראגראם א. נ. „קוים מיט צרות", וועלכער ענטהאלט 16 ערשטקלאסיגע קליינקונסט-נומערן, אדורכגעוועבטע מיט א שלל פון מוזיק, הומאר און טאנץ.

וואס א טאג געווינט דער נייער „ארדט" אלץ מעהר סימפאטיקער און טרייע פערעהרער.

דאס פראגראם קלאפט ערשטקלאסיג. ער וועט אבער אין די נאהענטסטע טעג אפטרעטען זיין ארט פאר'ן צווייטען פראגראם, צו וועלכען עס ווערען שוין געמאכט די נויטיגע הכנות.

די, אלזא, וואס האבען נאך נישט געהאט די געלעגענהייט צו זעהען דעם ערשטען אויסגעצייכענטען פראגראם מוזען זיך צואיילען מיט זייער ערשטען בעזוך.

דאנערשטאג גייט א פארשטעלונג צו פאפו-לערע פרייזען פאר אנגעשטעלטע און ארבייטער.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 7. יאנואר

ווארשא, 12.05 — קינדער - פריהמארגען. 15.45 — רעפעראט, ווי אזוי די ציווילע בעפעל-קערונג זאל זיך פערהיטען בעת א גאז-אנגריף, פרעלעגענט — פארוטשניק זשעמבינסקי. 15.15— מוזיק פון גראמאפאן - פליטעס. 17.18 — „דער וועג צו שעהנהייט", פרוי מושאל. 17.45 — רוסי-שע מוזיק. 20.00 — קאמוניקאטען.

קראקא, 19.25 — „איינדרוקען פון קאוו-נער ליטע", פראפעסאר סעמקעוויטש.

פויזען, 19.50 — אפערע „קאזאנאווער".

קאטאוויץ, 19.25 — „ענטדעקונגען, געשע-עענישען, מענשען", רעפעראט אינזש. סט. ניטשע.

ווילנא, 12.05 — מוזיקאלישער פריהמאר-גען. 17.15 — מעשה'לעך פאר קינדער. 17.45 — „פרוי פאר פרויען", פרל. מיקעוויטש.

בערלין, 21.40 — טראנסמיסיע פון רע-נעסאנס-טעאטער „פאריזער לעבען", אפערעטקע פון אפענבאך.

אין דער פריה האט זי נישט געחלומט וועגען א חתן

און ביינאג האט זי שוין געהאט א מאן

ביאליסטאק.

נישט אומזיסט זאגט מען — א מענש טאר קיינ-מאל נישט פערלירען די האפנונג.

אט האט אין ביאליסטאק פאסירט א געשיכטע וואס קלינגט ממש ווי פון טויזענד און איין נאכט.

אין א געוויסער היגער באלעבאטישער שטוב איז ליפאזע זענען דא 7 טעכטער, און דאס אליין איז שוין די בעסטע גאראנטיע, אז זיי זענען אלע ריין פון נדן...

און ווי באלד, אז עס איז נישטא קיין נדן, איז, דוכט זיך, היינטיגע צייטען נישטא וואס צו האפען אויף א לייטישען חתן.

אבער אז ס'איז בעשערט, קומט עס אין שטוב אריין. איינע פון די 7 איז, ווי שטענדיג, אין דער פריה, אויפגעשטאנען פון בעט, געקלערט וועגען פריהשטיק, מיטאג, אבער נישט וועגען א חתן, און שטעלט אייך פאר, אז ביינאג איז זי שוין געווען א חתונה-געהאטע כדת משה וישראל, מיט א קריושין-רינגעל אויפ'ן פינגער און מיט שעהנע עט-ליכע דאלער און קעשענע...

געשעהן איז עס אויף פאלגענדיגען אופן: מיט אכט חדשים צוריק איז אראפגעקומען קיין ביאליסטאק פון אמעריקא א בחור פון א יאהר עטליכע און צוואנציג.

דער בחור שטאמט אליין פון בארנאוויטש, נאר דא האט ער רייכע קרובים, איז ער געקומען צו זיי אין נעסט און פעראיינם נעזוכט אין אונזער שטאט א בעשערטע.

האבען אבער די בנות ביאליסטאק צו איהם קיין מזל נישט געהאט — ווי מ'פערזיכערט אונז, זאל ער זיך האבען געזעהען מינימום מיט א ...מאה... כלות.

ביז עס האבען זיך דערנעהנטערט די טעג פון זיין וויזע, ער האט זיך אנגעהויבען קלייבען אין וועג און איפגעגעבען די „זעהענישען".

דערווייל האט ער זיך דערמאהנט, אז ער האט אין זיין ביכעלע פערשריבען א גרוס פון אן אמע-ריקאנער קרוב צו א געוויסער ביאליסטאקער פא-מיליע — ווי זשע דערלעדיגט מען נישט אזא קליי-ניגקייט?

און דא קומט די באמבע:

כאלט אייך, אז די געוויסע פאמיליע איז עס טאקע די שטוב מיט די 7 טעכטער. דער אמערי-קאנער איז דארט געקומען אפגעבען דעם גרוס און דער גאט אמור האט איהם צוגעשפילט...

ער האט זיך פערליבט אין איינער פון די 7, און היות, ער מוז באלד אפפאהרען האט מען טאקע באלד געקלאפט די חופה...

בליי-ערעפענט קינא-טעאטער

REDUTA

16 קאפערניקא 16.

היינט און פאלגענדע טעג! 2-טער גרויסער פילם-שלאגער פון איצטיגען סעזאן!

ס'ווערט דעמאנסטרירט די גרויסע סענסאציאנעלע ערא-טישע דראמע אין 8 אקטען א. נ.

„די טענצערקע פון די געטער"

GILDA GRAY, CLIVE BROOK

רעזשי: פרעד ניבלא. פילם פון דער „גרויסע עקראן-שטערנס". — אין די הויפט-ראלען:

די אקציע שפילט זיך אפ אין טיבעט און איז אינדיען. פערשטארקטער סימפאנישער ארקעסטער.

דער זאל איז צענטראל בעהייצט. אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען אלע פלעצער צו 50 גר.

קינא-טעאטער

ZACHĘTA

זגערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני

פערשט. כימפאן. ארקעסטער. בעמ.: בעת דער פויזע קאנצערט פון גיגאנטישע מארקאני-ראדיא. דער זאל איז גוט בעהייצט.

היינט און פאלג. טעג! גרויסע פרעמיערע! היינט און פאלג. טעג!

לעצטער ראמאנס

מיט MARY KID IWAN PETROWICZ אין די הויפט-ראלעז.

דאס בילד ווערט אילוסטרירט מיט א גרויסען באר, וועלכער וועט אויספיהרען די שעהנסטע ראמאנסען.

נעכסטער פראגראם: „דער מענש, וואס לאכט" מיט CONRAD VEIDT

וואָס יעדער בעל־חוב און קרעדיטאָר דאַרף וויסען

.II

אַלגעמיינע כללים וועגען אַ ציווילע עקזעקוציע

וואָס שייך דעם אופן פון אויספיהרען אַ ציווילען געריכטס־אורטייל, זעהט דאָס געזעץ פאָר פאָלגענדע 3 פאַלען:

1) ווען אַ צוגעמשפּטער אָביעקט ווערט אָפּגענומען פון איינגעקלאָגטען און אין נאַטור איבערגעגעבען אין רשות פון זיין אייגענטליכען בעל־בית.

2) ווען אַן עקזעקוציע ווערט געוואָנדען צום באַוועגליכען אייגענטום ווענגזועל צו די הכנסות פון בעל חוב.

3) ווען די עקזעקוציע דאַרף געריכטעט ווערען צום אומבאַוועגליכען פערמעגען פון אָנגעקלאָגטען.

דאָס אויסוועהלען אַזאַ אָדער אַנדערען אופן פון אויספיהרען אַ צוגע'משפּט'ען געריכטס־אורטייל איז אויסשליסליך אָפּהענגיג פון פרייען ווילען פון איינקלאָגער, וואָס מוז אָבער קומען צום אויסדרוק, ווי שוין געזאָגט, גלייך אין דער דערלאַנגטער אָנקלאַגע.

וויבאַלד איין פערמעגען גענוגענד נישט צו דעקען די צוגעמשפּטע פון בעל־חוב שולדיגע סומע, קאָן די עקזעקוציע געוואָנדען ווערען גלייכצייטיג צו איינציגע מאַיאָנטקעס זיינע.

אויב די עקזעקוציע דאַרף אויסגעפיהרט ווערען נישט אויפ'ן זעלבען אָרט, וואו ס'אַמטירט דאָס געריכט, וואָס האָט דעם אורטייל אַרויסגעטראָגען, מוז דער טיטול וויקאָנאַווטשי איבערגעשיקט ווערען צום פּרעזעס פון קרייז־געריכט, אין ראַיאָן פון וועלכען די עקזעקוציע דאַרף אויסגעפיהרט ווערען, מיט דער בקשה צו צוטיילען פאַר דער געגעבענער עקזעקוציע אַ באַרופענעם קאָמאָרניק.

אין אַזאַ פאַל איז דער אָנקלאָגער מחויב דעם צוגעטיילטען קאָמאָרניק אָנצוווייזען אַ גענויען אַדרעס, לויט וועלכען ס'דאַרפען צוגעשיקט ווערען אַלע מיטטיילונגען.

דאָס דאָזיגע אַזוי גערופענע רעכטליכע וואוינאָרט מוז זיך געפונען אונבעדינגט אין דער זעלבער שטאָט אָדער פּאָוויאַט, וואו די עקזעקוציע דאַרף אויסגעפיהרט ווערען.

קוים ווייזט דער איינקלאָגער נישט אָן אַזאַ רעכטליכע וואוינאָרט אָדער טיילט נישט צייטליך מיט וועגען אַזאַ געענדערטע אַדרעס, ווערען אַלע קאָמוניקאַטען איבערגעלאָזט אין דער קאַנצעלאַריע פון קרייז־געריכט, אויפ'ן שטח פון וועלכען די עקזעקוציע דאַרף אויסגעפיהרט ווערען און דער בעטרעפענדער איינקלאָגער קאָן אין דעם פאַל נישט האָבען קיין פּרעטענזיעס.

דעסגלייכען דאַרף אויך בעמערקט ווערען, אַז דער קאָמאָרניק האָט נישט קיין רעכט און אָהן אַ ספּעציעלע פאַראָרדנונג פון געריכט אָדער שריפטליכע בעשטעטיגונג פון איינקלאָגער אָפּצולייגען, אָפּצוהאַלטען אָדער איבערצורייסען דאָס אויספיהרען פון אָנפערטרויטען איהם טיטול וויקאָנאַווטשי.

קוים ווייזט זיך אַרויס, אַז אַ דאַנק די בעגאַנגענע מיסהאַנדלונגען איז דעם בעל־חוב דערווייל געלונגען צו בעהאַלטען זיין פערמעגען דראָהט דעם קאָמאָרניק קודם כל אַ דיסציפּלינאַרע שטראָף פאַר אַמטליכער נאַכלעסיגקייט אָדער ביזוויליגקייט און ער קאָן אויך פער'משפּט ווערען צו בעצאָהלען דעם קרעדיטאָר דעם אייגענטליכען חוב צוזאַמען מיט די געהעריגע פּראָצענטער און עווענטועלע געלד־ענטשעדיגונגען.

אויב דער בעל־חוב איז געשטאָרבען אין דער צייט פון אויספיהרען דעם געריכטס־אורטייל ווערען די ווייטערדיגע אַמטליכע שריט פון דער עקזעקוציע תיכף אָפּגעשטעלט ביז די איבערגעבליבענע נאָך דעם פערשטאָרבענעם בעל חוב ירושה וועט ווערען איבערגענומען דורך די רעכטליך אָנערקענטע פּערזאָנען.

דאָס געריכט איז אָבער בערופען לויט דער בקשה פון פּראַאינטערעסירטען קרעדיטאָר צו פערארדנען דעם ווייטערדיגען גאַנג פון דער אָנגע־הויבענער עקזעקוציע, אומאָפּהענגיג פון לויף פון דער ירושה־אַקציע.

איבריגענס, אויב דער בעל־חוב איז געשטאָרבען שוין נאָכדעם, ווי דער טערמין פון דער בעשטימטער ליציטאַציע איז פאַרשריבען פערעפענטליכט געוואָרען, האָט זיין טויט קיין שום ווירקונג נישט אויפ'ן גאַנג פון דער עקזעקוציע, וועלכע ווערט אין די נאָרמאַלע טערמינען און ביי די נאָרמאַלע בעדינגונגען אויסגעפיהרט.

גאַנץ אַנדערש איז, ווען דער בעל־חוב שטאַרבט אָדער איז געשטאָרבען נאָך איידער ס'האָט זיך אָנגעהויבען דאָס אויספיהרען דעם אורטייל.

אין אַזאַ פאַל קאָן ערשט די עקזעקוציע אונטערגענומען ווערען, ווען דער אַזוי־גערופענער נאַקאַז וויקאָנאַווטשי וועט איבערגעגעבען ווערען די פּערזאָנען, וועלכע זענען בערעכטיגט געוואָרען איבערצונעמען די איבערגעבליבענע ירושה.

י. אינפעלד.

יורידישע עצות

פון דער רעגולערער אָפּטיילונג ביי די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" אָנטוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערן צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאָן
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

מיט דערהאַלטענען אַן'אָפּפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף מיטגעשיקט ווערען דער קופּאָן מיט דער רעכט... פון ... ווען די אָנפראַגע וועט ... אויף אַנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

12 ג–ן פון פּאָלודניאָווע:

אויב איהר זענט נישט קיין קוואַליפיצירטער בעל־מלאכה אָדער אינטעליגענט וועט איהר ביי אייער קורצזיכטיגקייט פערבלייבען מ'חוק'ן קאָנטינגענט.

---

13 אַ טרייער לעזער פון פלאַץ ריימאָנטאַ:

אויב איהר פיהרט נישט קיין געשעפט און אייער פירמע איז נישט אַריינגעטראָגען אין האַנדעלס־רעגיסטער דאַרפט איהר דעם אַקס־ אינטערציזע אויך נישט אַריינטראַגען.

---

14 פ. 82:

אויב די פּאָבאָר־קאָמיסיע האָט אייך קוואַליפיצירט צו דער קאַט. E. לויט'ן פּאַראַגראַף 62 פון די מיליטערישע סאַניטאַרע פאָרשריפטען, איז מסתם ביי אייך פעסטגעשטעלט געוואָרען שווינדזוכט פון אַן'איי (gruźlica jądra).

---

15 גל־סקי:

דאָס געזעץ זעהט פאָר 3־עולי׳ היפּאָטעק־פאָרמען: אַזוי גערופענע רעכטליכע, אַ געריכטליכע און אַמטאַכליכע.

יעדע פון די 3 אויסגערעכנטע פאָרמען מוז אומבעדינג היפּאָטעקירט ווערען.

וואָס שייך בעפאָרצוגליכקייט ווערט זי אָנגעוואָנדען נישט לויט'ן פּרינציפּ פון פאָרם, נאָר לויט דער רייהע פון אַריינטראַגען.

---

16 אַ קליינהענדלער:

אַ מינדיעהריגער זוהן האָט נישט קיין רעכט צו דינגען אויף זיין איינענעם נאָמען קיין לאָקאַלען אויסקויפען אַ פּאַטענט נעמען אויף זיך פליכטונגען.

פאַר די עווענטועלע שטייער־חובות איז דער פאָטער סיי ווי אין אַזאַ פאַל פערענטוואָרטליך בפרט, ווען ביידע וואוינען צוזאַמען און דער פאָטער איז אָנגעוויזען אויף דער הכנסה פון דער זעלבער אונטערנעהמונג.

---

17 .M. S פון לאַגעווניצקאַ:

פאַר'ן 3 קוואַרטאַל דאַרפט איהר צאָהלען 60 זל. 80 גר. שוין צוזאַמען מיט די אויסגאַבען און פאַר'ן לויפענדען 4 קוואַרטאַל 63 זל. 20 גר.

---

18 אַ 1910 .G. T

איהר מוזט האָבען אויף אַן'אויסלענדישען פּאַס אַן'ערלויבניש פון דער מיליטער מאַכט.

די בקשה דאַרפט איהר דערלאַנגען דורך דער פערמיטלונג פון דער שטאָטישער סטאַראָסטווע, וואָס שייך דער וואַגיקייט פון אָנגעגעבענעם רייזע צוועק איז די זאַך קודם כל אָפּהענגיג דערפון, אין נאָמען פון וואָס פאַר אַן'אונטערנעהמונג איהר רעכענט צו פאָהרען.

זי לאָזט נישט שלאָפען...

(שטיפעריי)

פון ב. קאָוונער

דער טאָג איז געוועזען אַן'אָסיענדיגער. אַ פריהמאָרגען. אויף אַלע דעכער און גראָזען און באַניקעס איז געלעגען אַ ווייס־יונג־פרעסטעל, ווי ס'וואָלט ערשט אַרויס פון איי. איך ליב זעהר די דאָזיגע פרעסטלעך; דאָס זענען די אָנזאָגער, די שליחים, וואָס דער ווייסער, בייזער מכשף, דער ווינטער, שיקט פאַראויס אָנזאָגען, אַז ער איז שוין אויפ'ן וועג; אַז ער זאַמעלט איצט צונויף אַלע זאַוויערוכעס און שנייען און ווינטען, און ווי נאָר ער וועט פאַרטיג ווערען מיט דער אַרבייט, נעהמט ער דעם פּאַק אויף די פּלייצעס און דעם גראָבען שטעקען אין האַנד און ער וועט אָנקומען.

נאָר איידער וואָס־וועו, איז די צייט אַן'אָסיענדיגע. אַלע בוימער זענען געפאַרבט אין אַלע קאָלירען; רויט און רויט־גרין; געל און רויט; רויט און גאָלד; גאָלד און בראָנז. אַ ים מיט פאַרבען! און די הימלען זענען דעמאָלט לויטער און בלוי; טיף־בלוי; ווי דער פיינסטער בלויער סאַמעט. אָהן אַ ברעקעלע וואָלקען; אָהן אַ פלעק.

דעמאָלט פאַלען די בלעטער... זעהען דאָס די פויגעל, ווערט זיי אומעטיג, פליהען זיי אַוועק אין ווייטע לענדער וואו עס איז פרעהליכער, וואו עס הויבט ערשט אָן צו בליהען און צו שפּראָצען.

אָט אין אַזאַ צייט האָט זיך בעוויזען אַ פרוי נעבען מיין טיר. זי האָט אַ ציה געטון דאָס גלעקעל. מיין פרוי האָט געעפענט די טיר, זי געפרעגט וואָס זי וויל?

— איך וויל זעהן אייער מאַן, דעם שרייבער, האָט זי געזאָגט, איך וויל איהם בעטען אַ טובה; פריהער גאָט און דערנאָך אייער מאַן...

האָט איהר מיין פרוי פריהער בעטראַכט פון אויבען ביז אַראָפּ, און אַזוי ווי זי האָט זיך איבערצייגט, אַז זי איז נישט קיין שעהנע און נישט זעהר קיין יונגע, האָט זי אָנגענומען די דאָזיגע פערשוינע און זי אַריינגעפיהרט צו מיר: „אָט אַ דאָס איז מיין מאַן דער שרייבער" — האָט מיין פרוי געזאָגט.

די פרוי האָט זיך גענומען וואַרגען מיט די ווערטער, וואָס זי האָט געוואָלט אַרויסרעדען; זי איז געוואָרען בלאַס און רויט און ווידער בלאַס. ענדליך האָט זי בעקומען לשון:

— איהר וועט מיר מוחל זיין, וואָס איך בין אייך געקומען צונעהמען אייער צייט אַזוי פריה. גלויבט מיר, טייערער פריינד, אַז עס איז נישט מיין שולד. אַז מ'האָט אַ מאַן אַ מערדער אַ טיראַן, טוט מען אַלץ אין דער וועלט. נאָר לאָמיך צוקומען צום פּסוק:

מיין מאַן איז אַ שוואַכער, אַ בייזער, אַ נערוועזער מענש. וואָלט ער נישט זיין אַזאַ גרויסער אָרימאַן, געהט מען צו גוטע דאָקטוירים, פאָהרט מען אין פערשידענע ערטער וואו דער קלימאַט איז געזונדער, וואו די לופט איז בעסער צוגעפּאַסט פאַר איהם. איז ער אָבער זעהר אָרעם, קוים קוים וואָס ער פערדינט זיינע 20 טאָלער אַ וואָך. און אַזוי ווי ער אַרבייט בלויז אַכט חדשים אַ יאָהר, קומט אויס אין גאַנצען אַרום 16 טאָלער אַ וואָך. און פאַר די 16 טאָלער אַ וואָך דאַרף איך אַלץ בעזאָרגען: עסען און קליידער און שיך און טישטיכער און ליילעכער און האַנדטיכער און אונטערוועש און זאָקען פאַר אונז מיט די צוויי קינדערלעך, זאָלען געזונד זיין. און וואו איז דאָך אַמאָל אַ דאָקטאָר און מעדיצין און דירה־געלד?

קענט איהר זיך שוין פאָרשטעלען ווי מיר מוטשען זיך, ווי מיר פּלאָגען זיך, און דאָס איז איינע פון די אורזאַכען, פאַרוואָס מיין מאַן איז אַלע מאָל אַזוי בייז, אַזוי שלעכט צו מיר. ווען די צייטען זענען געוועזען בעסער, און זיינע פערדינסטען גרעסער, איז ער געווען אין גאַנצען אַנדערש; ער פלעגט אַמאָל אַ שמייכעל טון, מיר אַמאָל אַ קוש טון, זיך אַ שפּיל טון מיט אַ קינד. איך געדענק אפילו די צייטען ווען ער פלעגט זינגען לידלעך — ווייס איך וואָס! ס'איז גאָרנישט דער מענש, ער איז אַן'אַנדערער געוואָרען!

אפילו די האָר פון קאָפּ זענען איהם אויסגעקראָכען. און ער האָט געהאַט אַזאַ שעהנעם קאָפּ מיט שוואַרצע האָר, געדיכטע, גלאַנציגע ווי אַנטלאַס.

אין אַלץ איז שולדיג דאָס, וואָס ער איז נישט אין גאַנצען געזונד און דאָס אָרימקייט.

קיין דאָקטאָר ווייס נישט וואָס איהם איז. ווי אָרעם איך בין, בין איך שוין געוועזען מיט איהם ביי אַ סך דאָקטוירים, אָבער אַלע קוקען זיי אויף זיין קרענקהייט ווי אַ האָן אין בני אדם.

איינער זאָגט: „נירען", אַ צווייטער זאָגט! „מאַגען", אַ דריטער וויל האָבען „גאַלשטיינער" און אַ פערטער וויל האָבען „טשאַכאָטקע".

דערווייל נעהמען זיי צו ביי מיר דריירעלעך און פינפערלעך און זיי פערשרייבען מעדיצינען און פילען און שמירעכצער און מאַסאַזשען.

און ער פיהלט זיך פון די אַלע זאַכען, וואָס אַמאָל ערגער און ערגער.

נאָך אַ גליק כ'לעבען, וואָס מיין מאַן האָט שכל און ער פאָלגט נישט די דאָקטוירים, און ער נעהמט נישט זייערע רפואות, אַז נישט וואָלט ער שוין אָנגעשפּאַרט ווער־ווייסט וואו... איך וואָלט שוין אפשר היינט געווען אַן'אַלמנה און די קינדער יתומים.

נישטאָ קיין צוויי דאָקטוירים וואָס זאָלען זאָגען די זעלבע זאַך. איינער זאָגט: אַז דאָס וואָס ער הוסט, איז זעהר גוט פאַר איהם; דאָס הוסטען רייניגט איהם אויס די לונגען; וואָס מעהר הוסטען אַלץ געזונדער איז דאָס פאַר זיין קראַנקהייט; הלוואי קען ער אויספיהרען צו הוסטען 16 שעה אַ מעת לעת. וואָלט עס איהם געשטעלט אויף די פיס... אַזוי זאָגט איין דאָקטאָר, קומט אַ צווייטער און זאָגט פּונקט קאַפּויר: אַז דאָס הוסטען זיינס הרג'עט איהם אַוועק; אַזאַ מענש ווי יענער טאָר נישט הוסטען אפילו אַ מינוט; דאָס רעגט אויף זיין אינגעווייד; עס צורודערט זיינע בלוטען; עס מאַכט אַ תל פון זיינע לונגען!

היינט פאָלגט מיך אַ גאַנג און דערגעהט ביי זיי אַ טאָלק, ביי די דאָקטוירים!

איז ווי איהר זעהט, איז ער קראַנק און אָרים. און צוליב דער גרויסער אָרימקייט, קענען מיר נישט וואוינען אין אַ שעהנער דירה, אין אַ לייטישען געגענד, וואו דאָס דירה־געלד איז טייער. מוזען מיר וואוינען דאָרט וואו ס'איז ביליג, און וואו איז ביליג? פערשטעהט זיך, נישט ווייט פון אַ באַהן, מילא דעם רויך און די סאַזשע, וואָס עס פאַלט אויף מיר מיט די קינדער און אויף די אויסגעוואַשענע וועש, דאָס קען מען נישט העלפען. ווי נאָר איך הענג אויס אַ ביסעל וועש, פאַלט אויף דעם אַ שוואַרצער שטויב און איך דאַרף די וועש איבערוואַשען. און מיינט נישט, אַז איך בין דאָס דער גרויסער העלד; מיין כח אויף אַלע אַנטיסעמיטען געזאָגט געוואָרען. נאָר גאָרנישט אַקעגען מיין מאַן בין איך שוין דער העלד. יאָ, וואוזשע האַלט איך? ביי די סאַזשע מיט'ן רויך פון דער באַהן... מילא, וואָס קענען מיר זיך העלפען? ווי זאָגט איהר: אַ רייכער מאַן וואָלט דאָ נישט געוואוינט. ס'איז נישט קיין דירה פאַר אַזאַ מענשען ווי מיין מאַן איז. ער דאַרף האָבען פרישע לופט, ריינע, אָהן רויך, אָהן קויהלען־שטויב, און דאָ איז דוקא אַלץ שוואַרץ און פערריכערט. אָבער דאָס איז נאָך נישט דאָס ערגסטע; דאָס ערגסטע קומט ערשט: ווי נאָר מען לעגט זיך אין בעט אַריין אויסרוהען די צובראָכענע מידע ביינער, פליהט פערביי אַ צוג מיט אַ גרילצעריי, מיט אַ פייפעריי און ער וועקט אונז אַלעמען אויף. אַזוי, אַ גאַנצען טאָג, לויפען דאָך אויך צוגען, אָבער זיי פייפען נישט, זיי גרילצען נישט און קלינגען נישט; זיי פליהען זיך פערביי שטיל, אָהן טומעל, אָהן געפילדער. און ווי נאָר מיר לעגען זיך שלאָפען און פערמאַכען די אויגען — צהאַ! קומט אָן איין צוג נאָך דעם צווייטען מיט אַ מורא'דיגער פייפעריי און וועקט אונז אויף! מיר זענען קיינמאָל נישט אויסגעשלאָפען. דאָס מאַכט אין גאַנצען אַ תל פון איהם און פון מיר און פון די קינדער. איך דאַרף טון מיין הויז־אַרבייט, מיין מאַן דאַרף געהן אַרבייטען און די קינדער דאַרפען געהן אין שול און קיינער איז נישט אויסגעשלאָפען! ווי לאַנג קען עס אַזוי אָנהאַלטען? מיר זענען דאָך נישט מעהר ווי מענשען!

דאָ האָט די פרוי גענומען קוקען אויף מיר מיט בעטענדיגע אויגען...

פרעג איך ביי איהר:

— וואָס זשע ווילט איהר פון מיר? וואָס קען איך אייך העלפען?

— איהר קענט; אַ סך העלפען! פריהער גאָט און דערנאָך איהר... אַזוי ווי איהר זענט אַ מענש מיט אַ פעדער אין האַנד, וויל איך אייך בעטען, אַז איהר זאָלט אַריינשרייבען אַ שעהנעם בריף צו דער באַהן־דירעקציע און בעטען ביי איהר, אַז זי זאָל אָנזאָגען אַלע איהרע לאָקאָמאָטיוו־פיהרער, אַז ווען זיי וועלען פערביילויפען אונזער געגענד זאָלען זיי נישט פייפען, נישט גרילצען, נישט קלינגען; זיי זאָלען פערביילויפען שטיל, זיי זאָלען אונז נישט אויפוועקען! וואו שטעהט עס געשריבען, אַז די באַהן מוז דוקא פייפען נעבען אונז? זאָל זי פייפען מיט צעהן מייל פריהער, אָדער מיט צעהן מייל ווייטער! און אויב זי קאָן אויסקומען גאָרנישט צו פייפען, איז אַ ודאי גוט. נאָך אַלעמען איז דאָך ביי אַ באַהן דער עיקר נישט דאָס פייפען, נאָר דאָס פאָהרען, און פאָהרען פאָהרט זיך דאָך גוט, טא וואָס נאָך דאַרף זי?... אַלץ וואָס איך פערלאַנג פון אייך, איז שרייבען אַזאַ בריף... אז איהר וועט שרייבען וועט זי האָבען רעספּעקט, די דירעקציע; פאַר דער פּרעסע האָט זי מורא... וועט איהר עס טון פאַר מיר? יאָ?

— איך האָב מורא, אַז אַזאַ בריפעל וועט נישט העלפען, זאָג איך.

— עס וועט יאָ העלפען; איהר'ט זעהן, אַז ס'וועט העלפען. נאָך אַלעמען פערלאַנגט איהר דאָך ביי זיי נישט קיין געלד; נישט מעהר ווי זיי זאָלען לאָזען לויפען די צוגען ביינאַכט אָהן פייפעריי...

— וועל, איך וועל פּרובען: וועט עס העלפען, וועל איך זיין צופרידען; טאָמער נישט, וועל איך האָבען מיינס געטון..

די פרוי איז אַוועק זעהר אַ צופרידענע.

יוד. בחורים אין מעקסיקא האבן נישט מיט וועמען צו הייראטן

זיי מאכען א גוט לעבען, אבער זיי זענען איינזאם צווישען דער אינדיאנישער בעפעלקערונג. — די טראגעדיע פון יודישען לעבען

ניו-יארקער „פארווערטס" שרייבט:

מיר האבען בעקומען פאלגענדען בריוועל פון א גרופע יודישע אימיגראנטען:

געעהרטער רעדאקטאר! —

„מיר זענען עטליכע יודישע בחורים פון רוס-לאנד, וואס זענען פערווארפען געווארען אין דער פראווינץ פון מעקסיקא. מיר מאכען דא א פיינעם לעבען, אבער וואס טויג אונזער פיינער לעבען, אז מיר זענען איינזאם. מיר האבען דא נישט קיין קרובים; מיר האבען דא נישט קיין יודישע פאמיליעס. מיר זענען שטענדיג צווישען די מעקסיקאנער אין א פערווארפענער פראווינץ, און די מעקסיקאנער אין דער פראווינץ זענען האלב-ווילדע אינדיאנער.

„מיר וואלטען וועלען חתונה האבען מיט יודישע מיידלעך, מיט אנשטענדיגע יודישע טעכטער.

„מיר ווענדען זיך דעריבער צו אייך, אז איהר זאלט אפדרוקען אונזער בריף, פילייכט וועלען זיך שדכנים פעראינטערעסירען מיט אונזער לאגע און זיי וועלען אונז אויסשדכנ'ען כלות, יודישע אנ-שטענדיגע מיידלעך, מיר האבען מורא, אז איינגע פון אונזערע אימיגראנטען זאלען נישט חתונה האבען מיט די טעכטער פון די מעקסיקאנער אינדיאנישע פאמיליעס.

„מיר שיקען דא אונזער אדרעס, אום איהר זאלט קענען נאכפרעגען אויף אונז און אויסגע-פינען, אז מיר זענען אנשטענדיגע יודישע אימיגראנ-טען, וואס מאכען א פיינעם לעבען דא אין דער פראווינץ אין מעקסיקא".

אלזא, אזא כארט בריוועל האבען מיר בע-קומען, א בריוועל, וואס רעדט פראסט און פשוט — יודישע בחורים זוכען כלות.

מיר דרוקען נישט דעם אדרעס פון די בחורים, ווייל מיר זענען נישט אין די שדכנים-פיזנעס.

דאס בריוועל פון די עלענדע בחורים פון מעק-סיקא ווייזט אבער אן די כאראקטעריסטישע טראַ-געדיע פון דעם היינטיגען יודישען לעבען אויף דער וועלט.

ד' אמעריקאנער יודישע פאמיליעס הערען פערפלייצט מיט קלאג-בריף פון ווייטע קרובים אין פוילען און רוסלאנד וועגען פערזעסענע יודישע טעכ-טער.

ד' מלחמה און די דריקענדע עקאנאמישע לאגע פון יודען זייט נאך דער מלחמה האט געבראכט א גרויסען אומגליק אין די יודישע פאמיליעס פון איי-ראפא — טעכטער ווערען פערזעסען.

מאכט זיך שוין א שידוך מיט איינעם, וואס קען אפילו קיין לעבען נישט מאכען, מוז מען איהם געבען געלד; מען מוז געבען נדן; מען מוז צוזאה-לען, און באהלען זעהר טייער, אז עפעס א לא יצלח זאל חתונה האבען מיט א יודענ'ס א טאכ-טער.

נישטא קיין חתנים אין די יודישע שטעט אין איירָאפע.

אמעריקא איז פערשפארט פאר אימיגראנטען. נישט די בחורים, נישט די מיידלעך קענען פאה-רען קיין אמעריקא.

די בחורים קענען אבער זיך אטוואושען צו פאהרען ערגעץ אנדערש. זיי מוזען פאהרען, ווייל אין די א האפעאישע היימען איז פאר זיי קיין ארבייט נישטא.

א בחור דערשלאגט זיך צו א שיף, און פאהרט, ער פאהרט קיין אפריקא, קיין אזיע, קיין קובא, קיין אורוגוואי, קיין פאראגוואי, קיין טשילי, קיין מעק-סיקא; ער פאהרט וואו ער קען נאר לאנדען. ער פאהרט אין אזעלכע מדינות, וועמענס נעמען יודען האבען קיינמאל נישט געהערט, א בדור ווערט נישט פערפאלען.

א מיידעל קען נישט פאהרען גלאט אין דער וועלט אריין. א טאכטער קענען די יודישע עלטערען נישט לאזען אוועקפאהרען אליין זוכען ארבייט אין אומבעקאנטע שטעט און לענדער.

נו, צושלעפען זיך די בחורים אין אלע פער-ווארפענע לענדער. און די יודישע שטעטלעך אין אייראפע ווערען פוסט. עס בלייבען נאר איבער די שוואכע, די שרעקעדיגע, די מוטלאזע, און אט די שוואכע וועגען הארט אזוי טייער, דאס קיין ארימער יוד קען נישט דאקאושען צו קויפען זיי פאר איי-דעמס.

וואס ווייטער, ווייטער צופאהרען זיך, צולויפען זיך איבער דער וועלט די בעסערע יודישע בחורים, און עס בלייבען פערזעסען די יודישע טעכטער.

עלטערען, וואס קענען קריגען נדן פאר זייער טאכטער פון אמעריקאנער קרובים, האנדלען ווי עס איז אין א פערבליבענעם שלים-מזל אין שטע-טעל פאר זייער טאכטער.

דערפאר אבער די בחורים, וואס וואנדערען אהער אין די אמעריקאנישע לענדער, זענען עלענד, זיי זענען אהן כלות, און יודישע פאמיליעס.

אין מעקסיקא, אין טשילי, אין פוראגוואי, פעהלען יודישע כלות; און אין די יודישע שטעטלעך אין אייראפא געהען ארום יודישע מיידלעך און עלטערען זיך אהן חתנים.

ווען די טויערען פון אימיגראציע וואלטען געווען אפען אין אמעריקא, וואלטען זיך די היימישע הרים און כלות געטראפען אלע אין ניו יארק, אין בראנזוויל, אין שיקאגא, באסטאן, פילאדעלפיא, — ווי עס איז געווען פאר דער מלחמה.

איצטער האט די אימיגראנטען-טראגעדיע צוגענומען ביי די מיידלעך די חתנים, און די חתנים זיצען ערגעץ אין ווייסטענישען צווישען אינדיאנער און בענקען נאך יודישע כלות.

און ווען א בחור פון א פערווארפענעם ווינ-קעל פון אמעריקא שיקט שוין א הייראטס-פאר-שלאג פאר א לאנדס-מיידעל קיין פוילען, האבען די עלטערען נאך מורא צו שיקען איהר אהין. אייד דער א לאנד ווערט פאפולער צווישען די היימישע יודען, ווילט זיך זיי נישט אוועקשיקען די קינדער אהין.

דאס בריוועל פון דער גרופע יודישע בחורים פון מעקסיקא זעהט אויס פון אויבען אויף אביסעלע קאמיש, אבער אין דער אמת'ן שטעלט דער בריף מיט זיך פאר א שווער-דריקענדע טראגעדיע פון דעם איצטיגען יודישען לעבען איבער דער גאנ-צער וועלט.

מעשיות און אנעקדאטען

פון אמאליגע יודישע רעדאקטארן

(ענדע פון 3-טער זייט).

שונר - ראמאן מיט אלע פיטשעווקעס, (א ואך, אויף וואס, למשל, דיזיינטיגע מאנ-צייטונגען אין ארץ-ישראל קוקען ווי אויף טרפה-פסול) און אין זיין איבערגעבען ידיעות האט ער זיך בענוצט מיט אלע בלאף-קונצען: א קארעספאנדענץ פון דער קאלאניע פתח-תקוה האט ביי איהם געהייסען נישט אנדערש ווי „מעל גרות הירקון" („פון די ברעגעס פון ירקון" און דאס ירקון איז א טייכעל, וואס איז שמעלער ווי א קליינער צימער) און פון ראשון לציון האט גע-הייסען „מפריה הקטנה שלנו" („פון אונזער קליין פאריז"). תמיד איז אין דער „השקפה" געווען „ספעציעלע טעלעגראמעס" מיט שרייענדיגע אותיות פון לא היה ולא נברא.

מאכט זיך א מעשה און עס ברעכט אויס א מלחמה צווישען טערקיי פון איין זייט און בולגאריע מיט די אנדערע באלקאנישע מלוכה'לעך פון דער צווייטער זייט. עס געהט נישט אוועק א פאר טעג און אין דער „השקפה" הויבען זיך אן לגעווייזען טעלעגראמעס און בריף-בעריכטען פון בולגארי-שען פראנט, געשריבען דורך „דעם ספעציעלען קא-רעספאנדענט" פון דער „השקפה". פון וואנען האט דאס בן-יהודה גענומען די ספעציעלע קארעספאנדענ-צען? מילא, היינט איז ארץ-ישראל פערבונדען דורך אנ'אייזענבאהן מיט עגיפטען און מען בעקומט פון דארט די גרויסע עגיפטישע צייטונגען, קאן מען ארויסנעמען „איינענע" טעלעגראמעס, און בכלל שי קען טאקע די טעלעגראפען-אגענטורען ידיעות. אר בער דעמאלט, פאר דער וועלט-מלחמה, איז ארץ ישראל געווען אפגעשניטען פון אייראפע, און אויך פון עגיפטען איז וועלטען עטוואס געקומען.

נאר בן-יהודה איז על פי צופאל הערגאנגען, א זאין רוסישען קאנסולאט אין ירושלים ווערט יעדען טאג ארויסגעגאנגען אזא בולעטין מיט דעפעשען וואס דער קאנסולאט פלעגט בעקומען וועגען דעם גאנג פון דער מלחמה אויף דעם באלקאן, יעדען טאג פלעגט בן-יהודה אהינגעהן, איבערשרייבען זיך די ידיעות און קומענדיג אין רעדאקציע, בעארבייטען עס נישט צום דערקענען און מאכען דערפון „טעלע-גראמעס" און בריף פון „ספעציעלען קארע-פאנדענט" איין מאל אבער האט דער רוסישער קאנסולאט בעש-לאסען נישט מעהר ארויסצוגעבען אזעלכע בו-לעטינס. אין יענעם טאג האט זיך אין דער „השקפה" בעוויזען א מעלדונג, אז „אונזער קארעספאנדענט אויף דעם בולגארישען פראנט איז שלאף געווארען אויף טיפוס און דעריבער וועלען מיר א לאנגע צייט נישט בעקומען פון איהם קיין ידיעות".

„אויב קומסט נישט תיכף—שיס איך זיך"

פון די געהיימנישען פון די לובלינער האטעלען

לובלין.

א דאנק דער שנעלער אריענטאציע פון א האַ-טעל-דינער און א דאנק דער ענטשיידענער האנד-לונג פון דער פאליציי איז גערעטעט א יונגע פרוי גע-ראטעוועט געווארען פון א זעלבסטמארד.

ארום 2 א זייגער ביטאג איז אין האטעל „קרא-קאווסקי" אויף 1-טער מאי גאס, נישט ווייט פון דער באהן-סטאציע געקומען א יונגע פרוי. און פערנומען א איינצעל צימער. די פרוי אדער פריילין האט זיך אין איהר צימער איבערגעטון, געבלי-בען אין א פיזשאמע און דאן אנגעקלינגען צום דינער און אין זיין אנוועזענהייט אנגעשריבען א קורץ בריוועל, וועלכעס זי האט פערקלעפט אין א קאנ-ווערט און געהייסען דעם בריף אזעקטראגען צו א געוויסען הער, וועלכער געפינט זיך אין האטעל „אייראפעיסקי".

ד' עם האטעל-דינער איז טיילווייז געווען אויפ-פאלענד די האלטונג פון דער פרוי און נאמעהר איהר דענערווירטקייט, בפרט, ווען אויפ'ן טיש ביי איהר ביים שרייבען דעם בריף, האט זי אוועקגע-לייגט א רעוואלווער. דאך האט דער דינער וועגען דעם זיך מיט קיינעם נישט געטיילט, ווייל עס איז נישט קיין נייעס, אז א גאסט קומט אין האטעל און לייגט אוועק אויפ'ן טיש א רעוואלווער.

דער האטעל-דינער האט אוועקגעטראגען דעם בריף אויפ'ן אנגעוויזענעם אדרעס. ער איז אבער נישט אימשטאנד געווען איבערצוגעבען דעם בריף אין די הענד פון אדרעסאט, ווי די פרוי האט איהם אנגעזאגט, ווייל אנשטאט דעם הער האט דער דינער געטראפען דארט א פרוי און איהר איבערגעגעבען דעם בריף, דער דינער האט געווארט אויף ענט-פער. די פרוי האט אויפגעריסען דעם בריף, איבער-געלעזען, תיכף זיך אוועקגעזעצט ביים טיש, אויף דער צווייטער זייט בריף אנגעשריבען צוויי ווער-טער און צוריקגעגעבען דעם בריף דעם דינער, זא-גענדי איהם: צוריק דעם בריף, דארט איז שוין פער ...ן אנ'ענטפער.

דער דינער האט צוריקגענומען דעם זעלבען ... אנ'ווערט. אבער ש'ין אנ'אפענער און אוועק צוריק אין האטעל „קראקאווסקי", ווייל אבער די גאנצע מעשה איז איהם דאך אויסגעפאלען פערדעכטיג, האט ער דעם בריף געוויזען דעם אינהאבער פון האטעל, דער קאנווערט איז סיי ווי געווען אפען, האט מען דעם בריף איבערגעלעזען און עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די פרוי אין האטעל „קרא-קאווסקי" האט געשריבען אזוי:

— „איך געפין זיך אין האטעל „קראקאווסקי", קומסטו נישט תיכף דערשיס איך זיך".

אויף דער צווייטער זייט בריף האט די פרוי אין האטעל „אייראפעיסקי" אנגעשריבען, כלוי-מרשט אין נאמען פון מאן:

„קענסט זיך דערשיסען".

דער האטעל-אייגענטימער האט וועגען דעם תיכף מיטגעטיילט דער פאליציי. דער פא. יצייקאר-מיסאר האט דעם בריף צוגענומען און געהייסען דעם דינער ארויפגעהן צו דער פרוי אין האטעל און איהר מעלדען, אז אלץ איז ערלעדיגט אין בעס-טען ארדנונג, יענער הער קומט תיכף.

דער דינער האט אזוי געטון און בעת מעשה זיך דערנעהנטערט צום טיש און שנעל צוגעכאפט דעם רעוואלווער.

די פרוי האט זיך אריענטירט, אז דער דינער האט איהר „פערראטען" און זיך געווארפען צו איהם ארויסרייסען דעם רעוואלווער. אין דעם מא-מענט האט זיך געעפענט די טיר, עטליכע פא-ליציי-אגענטען זענען אריין און בערוהיגט די פרוי.

דער רעוואלווער איז געווען אנגעלאדען, הא-בען די אגענטען ארויסגענומען די קוילען און אין עטליכע מינוט ארום איז די פרוי אפגעפיהרט געווא-רען אין פא. יצ״יי-קאמיסאריאט.

די אויספארשונג, וואס עס פיהרט איצט די פאליציי וועט קלאר מאכען ווער עס זענען די העל-דען פון דער ראויגער געשיכטע און וואס זענען געווען די סיבות, וועלכע האבען דערפיהרט צו אנ'אנגעלאדענעם רעוואלווער.

ס'געיעג נאכ'ן שאטען

10) (סענסאציאנעלער ראמאן)

דער „יובילער" האט אכטונג געגעבען אויף די בעוועגונגען פון זיין אנפיהרער און געקראצט זיך ביי דער נישט-ראזירטער נאקען.

— אפרוימען? — האט ער פאמעלי'ך איבער-געחזרט — סולא, ס'איז נישט קיין נייעס פאר אונז.

— זעלבסטפערשטענדליך, — האט זיך ליפאווס-סקי קאלט אפגערופען — דער ענין איז אבער נישט אזוי פשוט... מיר ווייסען נישט גענוי, וועמען... כ'מיין וועמען מ'דארף אפרוימען... די לאגע איז זעהר אנ'אונבעקוועמע...

— איך פערשטעה איך נישט!

טאנצמאן האט אריינגערוקט די הענד אין די טאשען און איינגעבויגען פאראויס דעם קאפ.

— איך האב ממשותדיגע סמנים אז צווישען אונז געפינט זיך א פערדעטער, אבער קאנקרעט חיים איך נישט, וועמען מ'קען בעשולדיגען!

ליפאווסקי האט ארויסגענומען פון טאש דאס קארטעל וואס ער האט אינדערפריה דערהאלטען.

דער „יובילער" האט ארויפגערוקט אויפ'ן שטערען די שטאלענע ברילען און צוגעטראגען דאס קארטעל נאהענט צו די קורצזיכטיגע אויגען.

— האט איהר וועןאמאל געזעהען עפּיס אזוינס?

טאנצמאן האט ארורכגעלייענט דאס קארטעל און א יפמערקזאם בעטראכט דעם אדרעס.

ער האט נישט גלייך פערשטאנען די כוונה פון דעם א יסטערלישען בריוועל.

זיין פנים איז געווארען שטארק פערזארגט:

— צום טייוועל! — האט ער א מורמעל געטון, קראצענדיג זיך ביי דער פאטיליצע.

— אלזא, וואס מיינט איהר וועגען דעם? — האט ליפאווסקי א פרעג געטון, פערדרייענדיג א צווייטען פאפירעס אין דעם ערשטען.

— מיין מיינונג? — האט טאנצמאן אונענטשלא-סען איבערגעחזרט — הם... אייב ס'איז נישט קיין שפאס... איז עס... איז עס...

— ניין, דאס איז נישט קיין שפאס! דאס איז א ריכטיגע ווארענונג. שלעכט איז דאס, וואס איך הויב נישט אן צו פערשטעהן פון וועמען די דאזיגע ווארענונג קומט... פאלט אייך גארנישט איין?

טאנצמאן איז בלאס געווארען און אנגעהויבען צו ציטערען.

— איהר פערשטעהט, — האט ליפאווסקי פארגעזעצט, — דאס הייסט, אז אין ווארשא גע-פינט זיך א שפיאן, וואס איז בעהאווענט אין אלע מיי-נע פלענער. איך צווייפעל נישט, אז איהם זענען בעקאנט אלע פרטים וואס שייך מיינע כוונות בנוגע דעם ציהרונג פון דער גרעפין. בלתי שום ספק, אר דער — ס'איז זעהר מעגליך, אז ער האט מיטגע-טיילט דער פאליציי וועגען מיינע — כ'מיין אונ-זערע אלעמענס כוונות. אין נעגענפאל וואלט ער ראך מיך נישט געווארענט. און בכלל, פארוואס האט ער געווארענט בלויז מיך, און נישט אלע אנ-דערע? מיט איין ווארט — ווער איז ער?

ליפאווסקי האט אנגעהויבען צו פערלירען דעם כיח פון בעהערשען זיך.

זיין קיל איז געווארען שניידיג אויפגערעגט:

— אבער האב זיך דעם גאנצען פריהמארגען געבראכען דעם קאפ און געקומען צום אויספיהר, אז דא, אין דער התראה שטעקט דער שליסעל צו דער גאנצער געהיימניש... די געהיימניש וואס האט מיך בעאומרוהיגט אינ'ם פערלויף פון די לעצטע חדשים.

ער איז א קיק א ווילע ענטוישינגען געווארען, און שארף ענדערענדיג דעם טאן, א פרעג געטון:

— דערמאהנט זיך אין די פאכירונגען פון די לעצטע חדשים — האט ער פארגעזעצט — איך ארבייט נישט בלויז מיט אונזער גרופע. אייך איז אוודאי בעקאנט, אז די „זילבערנע פייל" איז פער-האלטנישמעסיג א קליינער טייל פון מיין אלגעמיי-נער ארבייט. חוץ איהר האב איך צו טון מיט נאך זעקס גרופען אין לאנד. און אט... איינע נאך דער אנדערער געהען זיי „פערשיט". זיי פאלען ארורך צוליב עפעס אונבעקאנטע סיבות... דערמאהנט זיך דערביי וועגען אייערע איינענע מענשען... מיט א פאר חדשים צוריק האט איהר נעצייגט דרייסיג פערזאן — אלץ מענשען געניטע, געשיקטע, דרייס-טע... וואס איז פון זיי געבליבען? א העלפט קוים... וואטאשעקס גרופע פון פופצעהן פערזאן איז טיאוס ארורכגעפאלען, און וואטאשעק גופא זיצט פער-שלאסען אין לארו. מען דארף נישט פערגעסען דער-ביי אז פאליציי האט איהם קיינמאל נישט געהאט אויפ'ן אינ. קיינמאל נישט... און פונרעסטוועגען האט מען איהם געפאקט.. א.א.ו. א.א.ו. און די לעצטע פינף חדשים איז קיין איין גרעסערער „משא ומתן" נישט געראטען! לעצטענס האט א פרוב גער-טון די „זילבערנע פייל" און פאליציי האט תיכף פערהאלטען זעקס פערזאן. און איינעם האט מען פערוואונדעט אין פוס... פערשטעהט איהר, וואס דאס בעדייט? זיי זענען בעוואפענט! זיך צוגעגרייט היינט עס, און געווארט אויף אונז... עך! און אלץ פיהרט עס צוריק צו דעם פערפלוכטען קארטעל! קוק זיך נאר גוט אין: ס'איז נישט קיין פשוטע ווארענונג, נאר א דראהונג — א התראה, אז דער פאליציי איז גענוי בעקאנט דער פלאן פונ'ם אנ-פאל אויף דער גרעפינס הויז. דאס אלץ קאנט איהר געניי ארורכלייענען אין די קנאפע דריי שורות. אלזא, טאנצמאן, ס'איז א קלארע זאך, אז דער פערה-ש'ין, וואס האט מיר געשיקט דאס קארטעל, פער-ראט אונז דער פאליציי אין משך פון חדשים...

(פארטזעצונג קומט).

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאלגענדע מעג!
די פרעכטיגסטע פראדוקציע פון 1930 יאהר

ליבע און געלד

אין דער הויפט-ראלע:
CLARA BOW i NEIL HAMILTON

פערשטארקטער ארקעסטער. פערשטארקטער ארקעסטער.
דער זאל איז גוט בעהייצט.

פעלץ-ווארעס

קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
נאר ביי דער לאנגיעהריגער פירמע
L. B. FEFER, Wschodnia 42 Tel. 178-04
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ארט.
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטל ך און רעיעל.

כ'קויף און פערקויף

מעבעל

דיוואנעס, פאלצען, נייי-מאשינען, גארדעראבען, סאמאווארען א.ז.וו. און צאהל די העכסטע פרייזן
א. וויצמאן, נארוטאוויטשא 19
אין מעבעל-געוועלב
(פריוואט-וואוינונג: שענקיעוויטשא 29)
ביי מיר איז שטענדיג דא פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

עלטערן!

אין מען נאכמיטאג **חדר = שולע** העררען אנגענומען
קינדער, וואס לערנען אין פאלקסשולען צו לערנען חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, חומ-[illegible], רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע [illegible] ועלבסט-צוזאמענשטעלען. ס'וועלען אויך אנגענומען אנפענגער וואס ס'ווערט אינפערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאווענען. א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.
אנגעשריבען טעגליך 4 ביז 7 אוונט.
יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6
קוער אפיציגע, רעכטס, 2. שט.

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצוויג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורט-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנק.	4½-5½ זונ.1—2
ד"ר ווייגבערג אינג. חערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראיענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	8—2

צאהן-טעכניקאלונג, פעליבטגבגען, קארענען, טאטען א.א.וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער.
איינפאנגען נעגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכם.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונט

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אן פון 6—8 אוונד

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וענערישע קראנקהייטען און ליפסחילאינסם.
[illegible] פון 4—7 אין אוונד

אנ'ארט צו שלאפען

פאר א ארענטליכען יונגעמאן, איז אבצוגעבען.
צו ערפאהרען
פיעטריקאווער 33
אין 2. הויף, פארטער.

א פעהיג מעדעל

פון 14—15 יאהר מיט פולער בעקעסטיגונג און געהאלט, קען זיך מעלדען אין קאלאניאל-פרוכטען-געוועלב קאנסטאנטינער 18, ביי גאטליב

א טיכטיג

פרוויזין

אלס בופעטאווי קען זיך מעלדען ביי
גאמאלינסקי
פושעיאזר 1.

א לאנגיעהריגער געוועזענער

גערבטס-סעקרעטאר

שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.
א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

ס'ווערט געזוכט א פעהיגער

יונגערמאן

גוט בעקאנט אין דער זיידען-בראנזשע
אלס עקספעדיענט אין א פארבעריי.
אפערטען אין אדמ. אונטער "L".
3571

מה שהיה הוא שיהיה, ומה שנעשה הוא שנעשה!

זא זאלסטו ווייטער קומען צו לויפען אין בעוו.
רעכטסקאנסולענטען-ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאווער 17.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הארן-קראנקייטן
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אוונד.
צוריקגעקעהרט.

Z okazji zaślubin
p. **BETTY BANUS**
z p. **LEONEM HOCHERMANEM**
(w Bruxelli) życzy wiele szczęścia
i różowej przyszłości.
Grysza Korbman.

איבערצוגעבען

א גרויסער טרוקענער **קעלער**
געאייגנעט פאר א געשעפט אדער ווערקשטעל.
צו ערפאהרען ביים טאפעצירער נאוואמיעסקא 4.

סוחרים און פאבריקאנטען

פערלירט נישט אייער האפנונג,
ווען איהר קריגט א פראטעסט ווערט נישט פער-צווייפעלט קומט גלייך צו לויפען אין ביורא

„VERITAS"

פיעטריקאווער 31, טעלעפאן 127 53
פיליע אין ווארשא
דארטען ווערט גלייך פערטיידיגט אייערע אינטערעסען ווי אויך אלע ארט סאנדאווא אפאד-לאשצאווא, ס'ווערט געשריבען ביטעס ציווילנא, האנדלאווא, אדוואלאניעס קארנא, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אינטערציזעס, היפאטעקען, שותפות-אקטען. איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
יורידישע עצות אומזיסט פון 5 — 7 אין אוועגד.
די ביורא איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוו.
אינפארמאציעס וועגען זעמטליכע רייזע- און פאס-אנגעלעגענהייטען, ווי אויך וועגען מיליטער-ענינים.
מיט אכטונג רעכטס-קאנסולענטען
ביורא **„VERITAS" Piotrkowska 31, tel. 127-53**

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר איטיך נאז, האלז, אויערן קר	4½—3½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר ווייס כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—3½

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פאקקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראלונג, איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס, אויף פערלאנג ווזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערט געמאכט אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט.
איינפונגען נעגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאמאטאלאג צאהן-ארצט קינסטליכע צייהן, קראנען, פלאמבען א. א. ה.	10—1 3—6

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
[illegible]

וויזיט 3 זל.

טאפעציר-אנשטאלט און מעבעל-מאגאזין פון
Stanisław Gabała
לאדז, קארלא 1 און פיעטריקאווער 108 אין הויף
בעזויגט אויף לאנגער קאמפלעטע אמעריקאנישע שלאף- און עס-צימער, קאבינעטען, סאלאן יקעס און קנעלנע מעבעל. גרויסער אויסוואהל פון מאטראצען, קאזעטקעס, שמוהלען און קלוב-מעבעל. צוגענגליכע פרייזען. איך נעם אויף ראטעס

Dr. med.
J. Sadokierski

סטאמאטאלאג
ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאהנפלייש - קראנקהייטען
רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3—7.
פיעטריקאווער 164, טעל. 27-83

צאהן-ארצט
St. Gelberg

וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7.

Dr. med.
M. Lerner

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 64, tel. 113-09
נעהמט אן פון 3—5 נאכמיטאג. 13224

Dr. med.
J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינציגע פראצאחט פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: חקלעדקעס אויף פלאטפוסען, קונסט-ליכע פיס, גארסעטען א. ז. וו. נעהמט אן פון 5—7 אוו.
צוריקגעקעהרט.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
ספעציעל ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

Dr. med.
B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 131-86
נעמט אן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאכם.

Dr. Z. Rakowski

[illegible]
קאנסטאנטינער 9. טעלעפאן 27-81
[illegible]

Dr. med.
H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
[illegible]
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 [illegible].

Dr. JACÓB EYCHNER

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
אל. 1. מאי 16, טעל. 111-24
נעמט אן פון 7—8 אוו. זונטאג און יום-טוב פון 3—4.

אנאנסען-פרייז
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ 60— „ „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ 18— „ „ „ „ 8 „
[illegible] פילימפר-שורות [illegible] דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.